

Onderbouwing van een maximale vergoeding voor flitskrediet

**Onderzoek naar de opbrengsten- en
kostenopbouw van kredieten met een
looptijd tot één maand**

Eindrapport

Een onderzoek in opdracht van ministerie van Financiën

ir. A. Vennekens
dr. J. van der Bij

Projectnummer: E0090/B3557

Zoetermeer, 2 juni 2009

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven (IOO bv) en Research voor Beleid. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van IOO bv en Research voor Beleid. IOO bv en Research voor Beleid aanvaarden geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Voorwoord

Sinds 2007 is in Nederland het flitskrediet in opkomst, waarbij via e-mail of SMS een lening wordt afgesloten met een looptijd tot één maand. Deze leningen lijken aantrekkelijk omdat het geld snel beschikbaar komt, maar de vergoedingen die aanbieders van deze leningen vragen zijn hoog ten opzichte van het geleende bedrag.

Het huidige maximale kredietvergoedingspercentage in Nederland geldt alleen voor kredieten met een looptijd van meer dan drie maanden. Het kabinet heeft al aangegeven de regels voor krediet te laten gelden voor kredieten met een looptijd tussen de één en de drie maanden. Hiermee vallen de flitskredieten, met een looptijd van minder dan een maand, echter nog buiten de financiële toezichtwetgeving.

Het wordt onwenselijk geacht dat een verstrekker van flitskrediet het risico dat een krediet niet wordt afbetaald, kan afwentelen op de consument. Het kabinet heeft er daarom voor gekozen om een maximum kredietvergoedingspercentage ook te laten gelden voor kredieten met een looptijd van minder dan één maand.

Om tot een zorgvuldige en redelijke vaststelling van de hoogte van het maximale kredietvergoedingspercentage voor flitskrediet te komen, heeft IOO in samenwerking met Research voor Beleid de opbouw van het vergoedingspercentage bij flitskrediet onderzocht.

In dit rapport beschrijven wij de resultaten van het onderzoek. Graag danken wij Isabelle Huijnck, Bart-Jan Westerhof, Anique Huizinga en Wilna van Rossum van het ministerie van Financiën voor de begeleiding van het onderzoek. Ook danken wij de AFM, de brancheorganisaties NTO, NIBUD en NVVK, en alle ondernemers die hebben meegedaan aan het onderzoek en daarbij soms gevoelige informatie hebben verstrekt.

Jan van der Bij
Directeur IOO

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Kabinetsbeleid	7
1.3	Probleemstelling en onderzoeksvragen	8
1.4	Leeswijzer	10
2	Methodologie	11
2.1	Methodologie op hoofdlijnen	11
2.2	Expert interviews en deskresearch	11
2.3	Case studies	12
2.4	Interviews over toezicht- en consumentenperspectief	14
3	Bevindingen	15
3.1	Opkomst flitskrediet internationaal	15
3.2	De flitskredietmarkt in Nederland	23
3.3	Voorwaarden van flitskredietverlening	30
3.4	Proces van flitskredietverlening	32
3.5	Risico van wanbetaling	35
3.6	Kostenopbouw van kredieten met langere looptijden	36
3.7	Inkomsten, kosten en bedrijfsresultaten voor flitskrediet	39
4	Vormgeving kredietvergoeding en scenario's	45
4.1	Vormgeving van de maximale vergoeding voor flitskrediet	45
4.2	Hoogte maximaal toegestane vergoeding flitskrediet	46
5	Conclusies	53
5.1	Flitskrediet internationaal	53
5.2	Flitskrediet in Nederland	54
5.3	Kostenstructuur van flitskrediet	56
5.4	Vormgeving van de maximale kredietvergoeding	57
5.5	Scenario's maximaal toegestane kredietvergoeding	58
Bijlage 1	Berekening max. kredietvergoeding cf. BK Art.8	61

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Flitskrediet betreft krediet met een looptijd van minder dan één maand, zoals sms-krediet, een mini-lening, een krediet bij een thuiswinkelorganisatie of een postkrediet (voor zover de maximale looptijd korter dan een maand is). Het flitskrediet als een mogelijkheid van lenen bestaat nog maar kort in ons land. De markt voor deze vorm van kredietverlening lijkt wel te groeien. In de zomer van 2007 betrad het Finse Ferratum de Nederlandse markt. In januari 2008 kwamen er nog drie aanbieders bij: Cashbob, Doemawat en Voor-schotje.nl, gevolgd door Leen100euro.nl later dat jaar. Inmiddels zijn er in Nederland diverse bedrijven waar je een aanvraag in kunt dienen voor een zogenaamde minilening, flitskrediet of minikrediet. In diverse Europese landen is het minikrediet al verder ontwikkeld of sterk in opkomst, en de verwachting is dat ook in Nederland het aanbod zal toenemen¹.

*Het aanbod van flitskrediet
in Nederland
sinds 2007 toegenomen*

Een bij het bedrijf bekende klant kan bijvoorbeeld binnen 10 minuten, en een nieuwe klant binnen 24 uur een lening afsluiten. De beleensom ligt tussen de 50 en 750 euro en de looptijd bedraagt tussen de 15 en 30 dagen. Voor mensen die krap bij kas zitten en snel geld nodig hebben lijkt het ogenschijnlijk een goede oplossing. Voor (flits)krediet tot 1000 euro is onder de huidige regels van de Wet Consumentenkrediet geen toetsing of melding bij het Bureau Krediet Registratie nodig.

De prijs voor flitskredieten is echter hoog. Verstrekkers van flitskredieten spreken niet per definitie van rente, wel vaak van 'behandelingskosten' of 'provisie'. De behandelingskosten liggen tussen de 19 euro en 25 euro per 100 euro beleensom, afhankelijk van de verstrekker en de looptijd van de lening.

1.2 Kabinetsbeleid

Het kabinet heeft forse ambities waar het gaat om het voorkomen van overkreditering en problematische schulden en het effectief oplossen van schuldensituaties. Uitgangspunt van het kabinetsbeleid is het voorkomen en wegnemen van drempels die de participatie in gevaar brengen of zelfs belemmeren. Een problematische schuld is een belangrijke belemmerende factor voor (volwaardige) participatie. Het kabinet heeft daarom een groot pakket aan maatregelen aangekondigd. In de voortgangsbrief van 15 september 2008 over het voorkomen overkreditering en schulden (Kamerstukken II 2007/08 24515, nr. 140) is een overzicht gegeven van de stand van zaken van de uitwerking van de aangekondigde maatregelen.

¹ Artikel Emerce: Aanbod flitsleningen groeit; regels nodig. 18 februari 2008.

Het huidige maximale kredietvergoedingspercentage in Nederland¹ (wettelijke rente + 12% is circa 18%) geldt alleen voor kredieten met een looptijd van meer dan drie maanden. Het kabinet heeft in de schuldenbrief van oktober 2007 al aangegeven de regels voor krediet te laten gelden voor kredieten met een looptijd tussen de één en de drie maanden. Hiermee vallen de flitskredieten, met een looptijd van minder dan een maand, echter nog buiten de financiële toezichtwetgeving.

De regulering van flitskredieten met een looptijd van minder dan een maand zal worden meegenomen met de implementatie van de richtlijn kredietovereenkomsten voor consumenten, die uiterlijk 12 mei 2010 geïmplementeerd moet zijn. In deze richtlijn worden regels gesteld met betrekking tot consumentenkrediet inclusief flitskrediet. De richtlijn kredietovereenkomsten voor consumenten bevat geen bepaling omtrent een maximaal kredietvergoedingspercentage. Dit betekent dat lidstaten vrij zijn in hun eigen nationale regelgeving een maximaal kredietvergoedingspercentage voor flitskrediet in te voeren.

Kabinet wil kredietvergoeding reguleren voor leningen met looptijd korter dan één maand

Het wordt onwenselijk geacht dat een verstrekker van flitskrediet het risico dat een krediet niet wordt afbetaald, kan afwentelen op de consument. Het kabinet heeft er daarom voor gekozen (zie Kamerstukken II 2007/08 24515, nr. 140) om een maximum kredietvergoedingspercentage ook te laten gelden voor kredieten met een looptijd van minder dan één maand.

Behalve regels op het gebied van informatieverstrekking aan de consument, zal daarom een maximaal kredietvergoedingspercentage voor flitskrediet worden vastgesteld. Om tot een zorgvuldige en redelijke vaststelling van de hoogte van het maximale kredietvergoedingspercentage voor flitskrediet te komen, onderzoekt IOO in samenwerking met Research voor Beleid de opbouw van het vergoedingspercentage bij flitskrediet.

1.3 Probleemstelling en onderzoeksvragen

Probleemstelling

Om tot een zorgvuldige vaststelling van een redelijk maximaal kredietvergoedingspercentage voor kredieten met een looptijd tot één maand te komen, moet de opbouw van het percentage bij flitskrediet worden onderzocht. Toepassing van het nu geldende maximale kredietvergoedingspercentage zou het aanbieden van dit product waarschijnlijk niet langer rendabel maken. Een oorzaak voor het vragen van een hoge kredietvergoeding bij kortlopende kredieten voor een geringe leensom is erin gelegen dat een substantieel deel van de kredietvergoeding bestaat uit kosten. De vaste kosten die gemoeid zijn met het aanbieden van krediet en het afsluiten van de overeenkomst zijn bij dit soort kredieten relatief hoog ten opzichte van de kredietsom en de looptijd.

¹ Het maximum kredietvergoedingspercentage voor consumentenkrediet is thans opgenomen in de Wet op het consumentenkrediet maar zal met ingang van najaar 2009 worden opgenomen in de Wet op het financieel toezicht en daarmee onder het toezichtsbereik van de AFM vallen.

Daarom dient een redelijk maximumpercentage voor flitskredieten worden vastgesteld, rekening houdend met alle hierbij betrokken belangen. Enerzijds is het wenselijk dat het percentage recht doet aan redelijke, door de aanbieder van flitskrediet in Nederland te maken kosten en opslagen, anderzijds zal het percentage moeten tegengaan dat aan de consument onredelijk hoge kosten in rekening worden gebracht. Hierbij past de volgende onderzoeksvraag:

Centrale onderzoeksvraag

Wat is een redelijke maximale kredietvergoeding voor flitskrediet?

Bij het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag komen de volgende aspecten aan bod:

- a. Hoe ziet de kostenstructuur eruit en hoe kan het maximale kredietvergoedingspercentage of –tarief op basis daarvan onderbouwd worden?
- b. Het specificeren van alle mogelijke kosten en opslagen die verbonden zijn aan het krediet, zoals handelingskosten, bedrijfsvoeringkosten, financieringskosten, risico-opslag en winstopslag;
- c. Het kwantificeren van de kosten en analyse van kostenopbouw per gemiddelde beleensom en identificatie van eventuele kostendifferentiatie¹ naar hoogte van de beleensom (voor enkele veelvoorkomende beleensommen);
- d. Het vergelijken van de praktijk van de flitskredieten in Nederland met de effecten van de reeds langer bestaande flitskredieten in andere Europese en Angelsaksische landen
- e. Inzicht in de omvang van de winstopslag, opstartkosten/-investeringen en de risico-opslag (voor zover van toepassing).
- f. Expliciteren van kostenverschillen met aanbieders van andere typen van consumptief krediet, ter onderbouwing van eventueel uiteenlopen met het bestaande maximum vergoedingspercentage voor consumptief krediet zoals vastgelegd in wet- en regelgeving: wettelijke rente + 12% p.a.
- g. Onderbouwing van de selectie (redelijkheid, transparantie, praktische implicaties) van een van de varianten voor vormgeving van de maximale kredietvergoeding, zoals:
  - 1 één maximum kredietvergoedingspercentage (waarin alle relevante componenten zijn opgenomen) ongeacht de hoogte van de beleensom; of
  - 2 een differentiatie van de hoogte van het maximum kredietvergoedingspercentage (waarin alle relevante componenten zijn opgenomen) naar de omvang van de beleensom of de looptijd.²

Hierbij dient te worden aangetekend dat een variant die bestaat uit een vast deel en een variabel deel niet past binnen het huidige Europese wettelijke kader, op grond waarvan alle kosten die zijn verbonden aan een krediet in één percentage tot uitdrukking moeten worden gebracht. Tevens moet het eventueel uiteenlopen van de percentages goed kunnen worden onderbouwd.

¹ Een afname (toename) van de kosten in verhouding tot de beleensom, naarmate de beleensom toeneemt.

² Het bedrag dat de consument ter beschikking krijgt.

Volgend op het in kaart brengen van de opbrengsten en kosten van flitskrediet wordt een drietal scenario's beschreven ten aanzien van mogelijkheden voor de maximale kredietvergoeding en de te verwachten consequenties per scenario. De scenario's waaruit kan worden gekozen voor de vaststelling van de hoogte van de maximale kredietvergoeding van flitskrediet zijn:

- 1 Maximale kredietvergoeding gebaseerd op de huidige gerealiseerde gemiddelde kosten van kredietverstrekkers.
- 2 Maximale kredietvergoeding gebaseerd op gemiddeld break-even voor een toekomstscenario met hoger rendement.
- 3 Maximale kredietvergoeding conform Besluit kredietvergoeding bij de Wet op het Consumentenkrediet.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de onderzoeksaanpak beschreven. Vervolgens zijn in hoofdstuk 3 de bevindingen van het onderzoek weergegeven. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de meest geschikte vormgeving van de maximale kredietvergoeding en de scenario's voor de hoogte van de kredietvergoeding. Hoofdstuk 5 bevat de conclusies van het onderzoek.

2 Methodologie

2.1 Methodologie op hoofdlijnen

Het onderzoek bestaat globaal uit vier stappen.

- Desk research en expert interviews
- Case studies
- Analyse
- Rapportage

Het onderzoek is van start gegaan met deskresearch en interviewen van medewerkers van de AFM en de brancheorganisaties, om de markt en toekomstperspectieven in kaart te brengen en invulling van hun deelname verder te bespreken.

Vervolgens zijn zes kredietverstrekkers benaderd voor verzameling van de informatie voor de bedrijfscasestudies. Behalve de AFM en NVVK is het NIBUD benaderd om hun visie op de tariefstructuur toe te lichten. Daarnaast zijn een aantal postorderbedrijven (via de NTO) en een Stadsbank van Lening benaderd voor deelname aan de casestudies ter vergelijking.

In overleg met de brancheorganisaties (VNB, VFN en NTO) en flitskredietverstrekkers zijn verschillen in kostenopbouw tussen de flitskrediet en andere vormen van krediet geïdentificeerd en geïnterpreteerd. In overleg met de brancheorganisaties zijn verschillen in kosten en risico-opslag tussen flitskredietverstrekkers en reguliere kredietverstrekkers (waarvoor de wettelijke rente + 12% geldt) in beeld gebracht.

Ten aanzien van de keuze uit de uiteindelijke vormvarianten van flitskredietvergoeding is, rekening houdend met de aanbodkant en het concurrentieperspectief, ook het toezicht- en consumentenperspectief betrokken. Hiertoe zijn interviews gehouden over de begrijpelijkheid en inzichtelijkheid van de structuur van de kredietvergoeding met de AFM en organisaties die de belangen van (krediet)consumenten behartigen zoals de NVVK en het NIBUD.

De laatste twee stappen in het onderzoek betreffen de analyse (inclusief scenario's) en rapportage. De stappen worden hieronder in meer detail beschreven.

2.2 Expert interviews en deskresearch

Het onderzoek is van start gegaan met een voorbereidend deskresearch om de flitskredietmarkt en toekomstperspectieven in kaart te brengen. Hierbij is onder andere aandacht geschonken aan de invloed van de kredietcrisis, de strengere regulering van het consumentenkrediet met een looptijd vanaf drie maanden en de ontwikkeling van het flitskrediet in Europees perspectief.

In expert interviews met de AFM, de brancheorganisaties (NVVK, NVB en VFN) en NTO is nadere invulling gegeven aan hun medewerking bij het onderzoek. In samenwerking met

deze organisaties (en informatie van de flitskredietverstrekkers) is globaal de flitskredietmarkt en toekomstperspectieven in kaart gebracht, in relatie tot de bredere kredietmarkt en de ontwikkelingen in Europees perspectief.

Tevens zijn met de brancheorganisaties de relevante kostenverschillen en -overeenkomsten besproken tussen reguliere verstrekkers van consumptief krediet en flitskredietverstrekkers, waarmee in de onderbouwing van de maximale flitskredietvergoeding rekening moet worden gehouden.

Zowel met de brancheorganisaties als de AFM is overleg gepleegd over praktische en toezichtimplicaties van de mogelijke vormvarianten voor de kredietvergoedingsstructuur: a) met een vast percentage onafhankelijk van de beleensom en b) met differentiatie naar de omvang van de beleensom.

2.3 Case studies

2.3.1 Werkwijze

Vervolgens zijn de kredietverstrekkers benaderd voor deelname aan de case studies. De benaderde bedrijven zijn Ferratum, Debet Services BV, BA Finance BV, Your Finance BV, V&P Finance B.V. en Doemawat B.V. Van de zes bij ons bekende aanbieders van flitskrediet hebben wij er vijf geïnterviewd. Een van de bedrijven bleek na herhaalde pogingen niet te bereiken.

Bij de vijf bedrijven met wie wij in contact zijn getreden hebben wij een uitvraag van financiële informatie gedaan. Bij een van deze vijf bedrijven is wel een interview gehouden over de bedrijfsprocessen en de markt, maar dit bedrijf was niet bereid de cijfers voor het onderzoek beschikbaar te stellen. Voorts bleek één van de geïnterviewde bedrijven feitelijk een reguliere kredietbemiddelaar te zijn, die eigenaar is van twee handelsnamen en een website gerelateerd aan flitskredieten, maar die zelf geen verstrekker van krediet is. De informatie van dit bedrijf is alleen meegenomen voor zover van toepassing.

De kosten die de verschillende aanbieders maken zijn vervolgens ingedeeld in kostenposten zoals: personeelskosten, automatisering- / systeemkosten, communicatiekosten, reclamekosten, verzekeringskosten, niet terugbetaalde leensommen, rentelasten, afschrijvingen en overige bedrijfskosten.

Bij het opstellen van de maximale flitskredietvergoeding is rekening gehouden met het transparantievoorschrift van de Wet financiële diensten. Dit voorschrift bepaalt dat omwille van transparantie van de kosten van het krediet, dat alle kosten voor het verstrekken van een krediet verwerkt moeten zijn in het «effectief kredietvergoedingspercentage». Dit omdat er geen additionele kosten mogen worden berekend naast het (maximale) kredietvergoedingspercentage.

De 'buitenlandse praktijk' is behandeld aan de hand van enkele beschikbare secundaire bronnen en literatuuronderzoek.

2.3.2 Analyse

Om een redelijke maximale vergoeding van flitskrediet te berekenen, heeft het onderzoeksteam de kosten- en inkomstenstructuur van drie kredietverstrekkers geanalyseerd. Omdat de verstrekkers van flitskredieten daarnaast geen andere producten of diensten aanbieden, zijn alle door de betrokken bedrijven gemaakte kosten toe te rekenen aan flitskrediet.

Hierbij is, voor zover mogelijk en van toepassing, wel onderscheid gemaakt tussen investeringen (b.v. PC hardware, inventaris, software) en opstartkosten enerzijds, en terugkerende kosten anderzijds. Investerings- en vestigingskosten zijn afgeschreven op basis van een lineaire afschrijving over vijf jaren.

Ter voorbereiding op de analyse heeft het onderzoeksteam de kosten die de verschillende aanbieders maken - voor zover mogelijk - ingedeeld in kostensoorten zoals: personeelskosten, verzekeringskosten, niet terugbetaalde leensommen, overige bedrijfskosten, etc. Uit gegevens over aantallen klanten, beleensommen en in rekening gebrachte vergoedingen zijn de kosten en opbrengsten per gemiddelde beleensom in kaart gebracht. Verschillen in kosten bij de verschillende aanbieders zijn geïdentificeerd en geanalyseerd.

Een hoge risico-opslag geeft een kredietaanbieder in theorie de mogelijkheid aan risicovolle consumenten (meer) krediet te verstrekken. Daarom is gekeken naar welke risico-opslag ter afdekking van wanbetaling gangbaar is voor flitskredieten.

2.3.3 Beperkingen in het onderzoek

Een beperking in de analyse is het geringe aantal aanbieders in de Nederlandse markt en in het onderzoek. Daarom is in het rapport ervoor gekozen om de kostenopbouw percentagegewijs weer te geven. Dit ter bescherming van de confidentialiteit en privacy van de door de aanbieders verstrekte gegevens.

Een tweede beperking is het feit dat de industrie nog uiterst jong is. Voor één onderneming was een jaarrekening beschikbaar, getekend door de accountant. Voor de andere ondernemingen waren ten tijde van het onderzoek nog geen jaarrekeningen beschikbaar. De kostenoverzichten voor deze ondernemingen zijn opgesteld op basis van kosteninformatie die de ondernemers hebben verstrekt. Omdat één van de ondernemingen nog geen jaar in operatie was en dus geen cijfers voor een volledig jaar kon overleggen, zijn de kosten en inkomsten op basis van de gerealiseerde en de te verwachten leningen (op maandbasis) voor deze onderneming geëxtrapoleerd over 12 maanden.

Daarnaast moet rekening worden gehouden met het feit dat alle flitskredietverstrekkers in Nederland zich in de opstartfase bevinden. Dit houdt in dat de aanbieders relatief hoge opstart- en investeringskosten maken, terwijl de vraagzijde mogelijk nog verder ontwikkeld kan worden. Dit impliceert tevens dat de verhouding tussen kosten en opbrengsten zich pas over enkele jaren zal stabiliseren: waar de opbrengsten nu nog niet kostendekkend zijn, is het mogelijk dat in een later stadium, bijvoorbeeld over 2 a 3 jaar, dit wel het geval is. Om deze beperking zo goed mogelijk te ondervangen heeft het onderzoeksteam na de analyse van de opbrengsten en kostenopbouw een drietal scenario's uitgewerkt voor de bepaling

van de hoogte van de maximale kredietvergoeding. Hierbij blijft desondanks de beperking bestaan dat de kostenopbouw van de flitskredietverstrekkers na verloop van tijd, wanneer de bedrijven meer gesettled zijn, sterk kan veranderen.

Een laatste beperking, zoals gebleken uit de verkennende interviews met onder andere de brancheorganisaties en de kostenoverzichten, is dat het verstrekken van minikredieten zich moeilijk laat vergelijken met andere vormen van kredietverstrekking, zoals reguliere kredietinstellingen, postorderbedrijven en bijvoorbeeld de niet-commerciële Stadsbanken van Lening. Wat betreft de reguliere kredietinstellingen heeft dit, naast de korte maximale looptijd en de geringe hoogte van de leensom (en het feit dat de kosten vooral gelegen zijn in het afsluiten van de overeenkomst en in mindere mate in gederfde renteopbrengsten) vooral te maken met het andere risicoprofiel van de klanten. Verschillen met de Stadsbanken zijn, naast verschillen in de maximale looptijd en in de leenbedragen, onder andere dat deze reeds lang bestaan en geen opstartkosten meer hebben, minder reclamekosten, geen winstoogmerk en waar nodig bijdragen kunnen ontvangen uit algemene middelen. Een vergelijking met de kostenstructuur van (goederen)kredietverlening door postorderbedrijven stuit onder andere op de mogelijkheid van kruissubsidiëring die postorderbedrijven hebben. Voor postorderbedrijven is het verstrekken van klein goederenkrediet namelijk niet het hoofdproduct, maar een dienst die zij verstrekken omdat hun verkoop van goederen daarbij gebaat is. Tevens bestaat de mogelijkheid dat een gedeelte van de kosten aan kredietverstrekking in de prijs van goederen verwerkt wordt. In het rapport wordt ter illustratie wel inzicht geboden in de globale verschillen in kostenopbouw tussen kredieten met verschillende looptijden en leensommen zoals berekend door de NTO. Mede wegens het ontbreken van exacte cijfers in deze kostenopbouw wordt geen directe vergelijking tussen deze kredieten en flitskrediet aangegaan.

*Flitskrediet moeilijk
vergelijkbaar met andere
kredietvormen*

2.4 Interviews over toezicht- en consumentenperspectief

Om de consumenten- en toezichtimplicaties van de mogelijke vormvarianten van kredietvergoeding in beeld brengen en de meest geschikte vormvariant voor flitskredietvergoedingen te bepalen zijn de NVVK en het NIBUD benaderd en bevraagd. Onderwerp van het gesprek was onder andere de begrijpelijkheid en inzichtelijkheid van de vorm (tariefstructuur) van de kredietvergoeding met organisaties die de belangen van (krediet)consumenten behartigen. Informatie uit deze interviews is gecombineerd met informatie over de vorm van de maximale kredietvergoeding verkregen uit de expertinterviews met de AFM en de brancheorganisaties, ter onderbouwing van de selectie van de meest geschikte vormvariant.

3 Bevindingen

3.1 Opkomst flitskrediet internationaal

Flitskrediet via internet en SMS is ongeveer sinds 2006 in een aantal (Oost-)Europese en Scandinavische landen in opkomst, zoals Finland, Zweden, Letland, Estland, Litouwen, Tsjechië, Slowakije, en Polen. Met name in the V.S. waren leningen met een looptijd tot een maand reeds langer een veelgebruikt type krediet, in de vorm van zogenaamde *Payday loans*, *fast cash advances* of *fast cash loans*. Met de komst van internet en mobiele telefoons is het verschijnsel nieuw leven ingeblazen en heeft het zich in razendsnel tempo verder verspreid.

Wat *payday loans*, *fast cash loans* of flitskrediet zo aantrekkelijk maakt is vooral de "*instant approval*", omdat het bedrag binnen 24 uur na de aanvraag op de rekening van de lener wordt bijgeschreven¹. Bij elke volgende aanvraag kan het geld zelfs binnen 10 minuten zijn overgemaakt. In bijvoorbeeld Finland was het tijdens de opkomst van Flitskrediet overigens ook niet mogelijk om bijvoorbeeld rood staan en een reguliere lening was lastig te krijgen.

Voorlopig op de V.S. en U.K. websites wordt daarnaast veelvuldig geadverteerd met het feit dat geen "*credit check*" (kredietregistratietoets) vereist is en dat je zelfs met een "*bad credit score*" (aantekening) een *fast cash* lening kan krijgen. Dit lokt mensen die al een aantekening hebben bij een centraal kredietregistratiebureau. In Nederland vindt bij flitskredietaanvragen ook geen toetsing bij het Bureau Kredietregistratie (BKR) in Tiel plaats. Op één van de websites waar verwezen wordt naar een minilening wordt hiermee ook geadverteerd². Overigens zeggen alle Nederlandse flitskredietverstrekkers wel gegevens op te vragen bij EDR en Experian, op basis waarvan aanvragen worden beoordeeld.

Hieronder is achtereenvolgens de situatie in de V.S. en Groot-Brittannië, Estland, Zweden en Finland beschreven, waarover de meeste gegevens over de marktontwikkeling van flitskrediet voor handen zijn. Met name voor Finland is daarnaast veel informatie beschikbaar over de regulering van flitskrediet, welke hier tevens is samengevat.

3.1.1 Verenigde Staten en Groot-Brittannië

Verenigde Staten

Sinds begin jaren negentig kwamen de korte termijn leningen op via internet (*fast cash*, *quick cash*, *cash advances*, *fast cash loans* etc.), toen traditionele financiële instellingen de korte-termijn kredietmarkt links lieten liggen omdat de kosten te hoog waren en de staat *Payday advance* diensten ging reguleren om consumenten te beschermen.

¹ Artikel door Thompson, A. 'Payday Loans – Popular Source of Instant Money' op <http://ezinearticles.com>. Het gemak van snelle goedkeuring van de aanvraag wordt bevestigd op bijna alle websites waarop flitskrediet of fast cash advances worden aangeboden.

² <http://www.goedkoop-geld-lenen-site.nl/minilening.html>

Tegenwoordig voorzien zo'n 22,000 aanbieders in ongeveer 40 miljard dollar korte termijn krediet aan miljoenen huishoudens in de V.S.¹. Een zoekopdracht op internet levert miljoenen hits van websites waarop "*payday loans*", "*cash advances*" of "*fast cash*" worden aangeboden of die naar sites van kredietverstrekkers verwijzen. Het merendeel van de sites biedt leningen aan van \$100 tot \$500 terwijl enkele sites leningen tot \$1,000 verstrekken. De looptijd per lening bedraagt meestal 15 dagen. Terugbetalen van de leensom en de vergoeding gebeurt meestal per automatische incasso. De vergoeding of behandelkosten variëren tussen de 15% a 35% van de leensom. De meest voorkomende vergoeding bedraagt 25% van de lening. Veel van de online kredietverstrekkers zijn gebaseerd in California, Delaware of locaties buiten de V.S. zoals Costa Rica².

Hoewel de *Federal Truth in Lending Act* van kredietverstrekkers vereist dat ze het jaarlijkse effectieve rentepercentage (*annual percentage rate, APR*) opgeven, doen niet alle adverteerders dit. Op sommige websites worden helemaal geen exacte bedragen of percentages genoemd. Volgens de *Consumer Federation of America* (CFA) wordt regulering van flitskredietaanbieders bemoeilijkt doordat internetaanbieders snel van website kunnen verwisselen en de bedrijven die de kredieten verlenen moeilijk te identificeren, te traceren en te benaderen zijn. Daarnaast worden de aanvragers van krediet blootgesteld aan risico's omdat zijn hun persoonlijke financiële informatie via internet versturen. Ook melden veel adverterende websites dat geen kredietwaardigheidscheck wordt uitgevoerd, zodat ook mensen met een slechte krediet-historie worden aangemoedigd tot lenen. Hierbij wordt ook niet altijd gekeken of consumenten in staat zullen zijn om de leensom terug te betalen³.

*Flitskrediet via internet
sinds jaren negentig
bekend in V.S.*

De typische *payday loan* lener vraagt na de eerste toegekende aanvraag binnen een jaar nog ongeveer vijf keer een *payday loan*, met een totale waarde van meer dan \$1,500⁴. Volgens de statistieken voor de bedrijfstak betalen de meeste leners op tijd terug. Echter, een aanzienlijk deel van de leners betaalt niet op tijd terug. Er bestaat dan het gevaar dat ze bijvoorbeeld van een tweede kredietverstrekker lenen om de eerste lening terug te betalen. Ook zijn er velen die hun lening afbetalen om direct een nieuwe (hogere) lening te nemen⁵. Overigens is een belangrijk verschil met het flitskrediet aangeboden op Nederlandse websites, dat in de V.S. vaak de mogelijkheid bestaat om de lening te verlengen (*roll-over*), na betaling van de vergoeding die vervolgens over de verlengde looptijd nog een keer in rekening wordt gebracht. Hierdoor bestaat het gevaar dat mensen het krediet steeds blijven verlengen, met extreme hoge rente en een mogelijke "*debt-trap*" tot gevolg. Dit is, naast het feit dat aanvragers vaak al in een minder goede financiële positie verkeren, een van de verklaringen waarom mensen in de V.S. na het verkrijgen van een *payday loan* een 2,5% verhoogde kans hebben op faillissement. De rente van *payday* leningen

¹ The Community Financial Services Association of America (CFSA), www.cfsa.net

² Internet Payday loans study, the Consumer Federation of America, www.consumerfed.org

³ Internet Payday loans study, the Consumer Federation of America, www.consumerfed.org

⁴ Skiba, P.M. and Tobacman, J. (2008). Do payday loans cause bankruptcy? Vanderbilt University Law School and Wharton School, University of Pennsylvania, 10 oktober, 2008.

⁵ Christensen, K. (2009). Payday loans mushroom among middle class. Los Angeles Times, Sunday, January 11, 2009.

vormt ongeveer 11% van de totale rentelast van de faillissementaanvrager, wat net de spreekwoordelijke druppel kan betekenen¹.

Nu het slechter gaat met de economie in de V.S. worden *payday loans* in toenemende mate gebruikt door middeninkomen huishoudens als hulpmiddel om de "dag des oordeels uit te stellen". Veel leners zijn niet op de hoogte van de alternatieven voor online *payday loans*, zoals kredietbanken en andere kredietverstrekkers die sinds kort kleine, korte termijn leningen aanbieden voor jaarlijkse rentepercentages van slechts 12 procent².

*Verskil met Nederlands
flitskrediet: verlenging in
V.S. mogelijk*

Volgens een studie in december 2007 van de *Vanderbilt University law School* en de *University of Oxford*, zijn de winsten van aanbieders van *payday* kredieten niet veel hoger dan die van banken en andere financiële instellingen, vanwege het hoge aandeel van wanbetalers. Ondanks teruglopende inkomsten in de industrie wegens pogingen om een wettelijk maximum te stellen aan kredietvergoedingen, ontkomen aanbieders van *payday* leningen hieraan door staten ervan overtuigen om hen uit te sluiten van limieten van maximale kredietvergoedingen voor banken en andere financiële instellingen. Hun argumenten zijn onder andere dat het geen structureel financieel product betreft en dat daarom een effectief jaarlijks rentepercentage niet van toepassing is. Ook stellen aanbieders dat hun tarieven nog altijd goedkoper zijn dan de boete voor te laat betalen van bijvoorbeeld een verkeersboete of de gevolgen van het niet tijdig betalen van een rekening of het inlossen van een andere lening.

Groot-Brittannië

In Groot-Brittannië is het aantal *Payday loans* met 55% gegroeid tussen September 2007 and May 2008. Elke maand komen er 23,000 nieuwe klanten voor flitskrediet, terwijl de omvang van deze markt momenteel geschat wordt op £4 miljoen per maand³.

3.1.2 Estland

In Estland is aan 60.000 consumenten minimaal één sms-lening is verkocht. In totaal heeft zo'n 10% van de inwoners een sms-lening en groeit deze markt met 20% per jaar. Er zijn 10 aanbieders van sms-leningen actief op deze markt en de grootste aanbieder, Laen, heeft een marktaandeel van 55%. Ongeveer 10% van de afnemers van sms-leningen komt in financiële problemen.

De minister van Justitie (samen met Financiën en Economische zaken) in Estland heeft in juni 2008 aangekondigd te zullen bekijken of sms-leningen gereguleerd moeten worden. Hierbij heeft hij aangegeven de mogelijkheid te willen stoppen dat verplichtingen van de kredietaanbieders van een ander krediet zeer veel verschillen van de verplichtingen van de

¹ Skiba, P.M. and Tobacman, J. (2008). Do payday loans cause bankruptcy? Vanderbilt University Law School and Wharton School, University of Pennsylvania, 10 oktober, 2008.

² Christensen, K. (2009). Payday loans mushroom among middle class. Los Angeles Times, Sunday, January 11, 2009.

³ Swenson, J. and Noble, D. (2009). Payday Panic. In: Intrum Magazine, Intrum Justitia No. 1 2009. Pp. 6-11.

aanbieders van een sms-lening. Kortom, het speelveld moet geëvenaard worden. De wetswijziging ten aanzien van algemene regels (precontractuele informatie, adverteren, weer-geven van de jaarlijkse kredietvergoeding) geldend voor alle kredieten is aangenomen en zal in november 2008 in werking treden. In het najaar van 2008 wordt besloten of de maximale kredietvergoeding voor sms-leningen van toepassing zal worden verklaard. De politieke druk is zeer hoog op dit onderdeel vanwege de grote maatschappelijke problemen.

Daarnaast hebben de kredietinstellingen die een sms-lening op de markt willen brengen zich moeten registreren in het register voor economische activiteiten in verband met het voorkomen van witwaspraktijken door het identificatieprobleem van de afnemers van sms-leningen. Dit is sinds december 2007 vereist en is bewerkstelligt door middel van een wetswijziging in de witwaswet¹. Op dit moment hebben 34 aanbieders zich geregistreerd. Daarnaast heeft het ministerie van Financiën van Estland zojuist een andere wetswijziging van de witwaswet aangenomen waarin een éénmalige face-to-face identificatie bij het postkantoor of bij een bank verplicht wordt gesteld voor het nemen van de eerste sms-lening. Dit omdat er op grote schaal fraude plaatsvond en mensen geconfronteerd werden met leningen die zij niet afgesloten hadden en waarvan het geld niet op hun rekening gestort werd.

3.1.3 Zweden

Flitskrediet in de vorm van internet- en SMS-leningen in Scandinavische landen is in opkomst sinds 2005 en het aanbod heeft zich vervolgens vrij snel uitgebreid. Zweden telde bijvoorbeeld in 2007 zo'n 20 bedrijven die SMS-leningen verstrekken aan Zweedse consumenten. Volgens een online studie van de *Swedish Consumer Agency* en de *Swedish Enforcement Authority* onder jongeren (18-25 jaar) worden SMS-leningen vooral gebruikt voor het betalen van maandelijkse vaste lasten (38 %), kopen van kleding, elektronica of andere goederen (ongeveer een derde) en om andere leningen terug te betalen (19 %). In Zweden wordt het aantal niet terugbetaalde leningen verwacht te stijgen tot 60.000, waarvan 36% afkomstig is van jongeren tussen 18 en 25 jaar. De Consumentenorganisatie probeert te bewerkstelligen dat kredietverstrekkers hun vergoeding presenteren als effectieve rente op jaarbasis².

19% van SMS-krediet in Zweden gebruikt om andere leningen te lossen

Een aantal partijen in Zweden (waaronder verschillende leden van het Zweedse Parlement, de Zweedse Consumentenbond, de Zweedse Toezichthouder en individuen) hebben deze vormen van kredietverstrekking in twijfel getrokken. Sommigen willen SMS-leningen in het geheel verbieden. Het Zweedse Parlement heeft in 2008 een public hearing georganiseerd, waaraan verschillende belangengroepen hebben deelgenomen³. De Zweedse Consumentenbond heeft in 2007 het ministerie van Justitie opgeroepen om de wetgeving te veranderen om problemen van overkreditering bij jongeren aan te pakken, waaronder bijvoorbeeld het invoeren van een verplichte kredietwaardigheidstoets bij SMS-leningen, informatievoorzie-

¹ http://web-static.vm.ee/static/failid/464/Economy_December2007.pdf

² Swenson, J. and Noble, D. (2009). Payday Panic. In: *Intrum Magazine*, *Intrum Justitia* No. 1 2009. Pp. 6-11

³ Correspondentie met Zweedse ministerie van Financiën.

ning en verplichting om een geschreven contract aan te gaan. Het Zweedse ministerie van justitie overweegt nu wetgeving in te voeren in verband met de implementering van de recentelijk aangenomen *Consumer Credit Directive* (EU). Het Zweedse ministerie van Justitie is tot de voorlopige conclusie gekomen dat ze het recht om SMS-leningen aan te bieden niet zullen verbieden (er is toch vraag naar). Wel kan het noodzakelijk zijn om de regulering duidelijker te maken en eenvoudiger te begrijpen voor consumenten, om zo de problemen voor consumenten te beperken. In ieder geval zal een beslissing genomen moeten worden of een kredietwaardigheidstoets moet worden uitgevoerd wanneer de SMS-lening een bedrag van minder dan 200 euro betreft¹.

3.1.4 Finland

Vraag en aanbod van SMS-leningen

In Finland heeft de "*instant loan*" markt zich explosief uitgebreid sinds 2005 en zijn momenteel zo'n 60 aanbieders operationeel. De markt lijkt zich de laatste tijd wat te stabiliseren en enkele aanbieders zijn inmiddels verdwenen². Aldus het Finse bureau voor statistiek hebben Finnen ongeveer 270,000 SMS leningen genomen in het eerste kwartaal van 2008.

Hoewel flitskredietaanbieders in Finland ervan beschuldigd werden dat ze ook 's nachts krediet verstrekken, is maar 15 procent van de bedrijven 24-uur open. Het aanvragen van krediet houdt in dat de aanvrager 2 SMS-jes verstuurt (tegen ongeveer 1,90 per SMS). De meeste (80%) van de bedrijven vereisen dat de aanvrager tenminste 20 jaar oud is. De bedrijven geven alleen leningen aan klanten die geen aantekening hebben in kredietinformatieregisters over betalingsproblemen. De gemiddelde vergoeding of behandelkosten die in rekening worden gebracht bedragen 12 euro voor een lening van 50 euro met een looptijd van 14 dagen. De hoogste behandelkosten bedragen 16 euro en de laagste 8 euro³. Bedrijven geven aan risico's van wanbetaling te beperken door geen nieuwe lening te verstrekken voor de uitstaande lening is terugbetaald. Ook wordt aan ongeveer de helft van de aanvragers geen lening verstrekt wegens problemen met persoonsidentificatie of kredietregistratie.

Gevolgen van SMS-leningen

Desondanks zouden SMS-leningen verantwoordelijk zijn voor 20 procent van problematische schulden in Finland. In de eerste helft van 2008 reikten rechtbanken in Finland 15,500 betalingsbevelen uit aan SMS-leners, 63 procent meer dan het jaar ervoor. Aldus een onderzoek van Valkama en Muttilainen (2008) brengen onbetaalde SMS-leningen hoge kosten met zich mee voor de kredietnemer wanneer ze het stadium bereiken van gerechtelijke incasso. Hun onderzoek wijst uit dat een onbetaalde SMS-lening gemiddeld 59 euro aan incassokosten kost en 192 euro aan gerechtelijke proceskosten. Bij gerechtelijke incasso komen de kosten uit op zo'n 250 euro. Hiernaast wordt een boeterente in rekening gebracht over het uitstaande bedrag en mogelijk incassokosten. Van de mensen met een SMS-schuld is 43% tussen de 20 en 24 jaar oud, en meer dan de helft is ouder dan 25 jaar. De gemid-

---

¹ Ibid.

² Valkama, E. and Muttilainen, V. (2008). Payment difficulties associated with SMS loans. National Institute Research of Legal Policy, Research Communications no. 86.

³ Ibid.

delde leeftijd is 26 jaar. Hiervan is 40 procent vrouw en 60 procent man. In de meeste gevallen had de debiteur slechts één onbetaalde SMS-lening. Een vijfde van de gevallen had twee onbetaalde SMS-leningen en enkelen meerdere. De meeste mensen met een onbetaalde SMS-lening hadden daarnaast gerechtelijke processen tegen zich lopen ten aanzien van andere schulden. Echter, bij jongeren tot 25 jaar is 40% van de negatieve kredietnoteringen ontstaan door SMS-kredieten. Over de gehele consumentengroep bedraagt het aantal probleemschulden veroorzaakt door SMS-kredieten 20%¹.

Daarnaast heeft het Finse bureau voor bescherming van de persoonsgegevens geconcludeerd dat er een inbreuk wordt gemaakt. Zij heeft geoordeeld dat het ID-nummer in combinatie met het adres en het telefoonnummer niet voldoende is om de identiteit van de consument vast te stellen². Dit kan problemen opleveren voor de consument (een lening terugbetalen, die niet door hem genomen is), maar ook bij de voorkoming van witwaspraktijken en terrorismefinanciering. Het *Finansinspektionen* heeft gesteld dat de aanbieders van sms-leningen routinematig de identiteit van de consument moet controleren³. Dit probleem doet zich overigens ook voor bij postkrediet en de thuiswinkelorganisaties.

Naar mening van het Finse ministerie van Justitie hebben sms-leningen ook voordelen gebracht. De markt voor kredieten met een korte looptijd is opengebrouwen. Dit betekent dat banken in Finland soepeler zijn geworden bij het verstrekken van krediet en mensen ook kredieten met een korte looptijd bij banken kunnen krijgen. De banken hebben een "moraal" gekregen en willen voorkomen dat mensen "in handen vallen van" de flitskredietverstrekkers.

Gerechtelijk onderzoek naar vergoeding voor flitskrediet

In december 2008 werd in Finland een gerechtelijk onderzoek afgerond ten aanzien van de hoogte van de vergoeding voor flitskredieten⁴. De eiser stelde dat de flitskredietaanbieders konden worden vervolgd op grond van government bill HE 66/1988, waarin is vastgesteld dat er grond voor vervolging is wanneer de rentevergoeding "aantoonbaar onredelijk hoog" is. De aanklacht was onderbouwd met de argumenten dat de kredietvergoedingen op effectieve jaarbasis voor flitskredieten substantieel hoger zijn dan de reguliere rente die financiële instellingen in rekening brengen, of dat de rente op flitskredieten onredelijk is wanneer ze omgerekend worden naar een effectieve rente op jaarbasis.

Het onderzoek leidde tot de conclusie dat flitskredietverstrekkers in Finland op basis van de huidige wetgeving met de door hen gehanteerde vergoedingstarieven geen overtredding begaan. Hierbij werd de volgende redenering gevolgd.

Onderzoek Finland naar redelijke kredietvergoeding voor SMS-krediet

Om te zien of sprake is van een onredelijke kredietvergoeding die flitskredietverstrekkers in rekening brengen, worden de flitskredietvergoedingen vergeleken met de rentepercentages gehanteerd door financiële instellingen onder toezicht. Echter, alvorens tot de vergelijking kan worden overgegaan moeten van de vergoeding een aantal kosten afgetrokken worden.

¹ Bloomberg

² <http://www.finlandforthought.net/author/sirkuspelle/>

³ http://www.fi.se/upload/90_English/20_Publications/10_Reports/2008/Report2008_1.pdf

⁴ The National Bureau of Investigation, Decision of pre-trial investigation, 5 December 2008 2400/S/10154/08.

De redenering hierachter is als volgt¹:

- 4 De directe afsluitkosten mogen bij de berekening van de rentekosten niet meegenomen worden (worden dus van de kosten afgetrokken). Door de korte leentermijn en de relatief lage leensommen vormen administratie- of behandelingskosten een groter aandeel in de kosten van flitskrediet dan bij andere kredietvormen met langere looptijden en hogere leensommen.
- 5 Wanneer de looptijd van een maand verstreken is, is de kredietnemer, behalve het terugbetalen van leensom en de administratiekosten, alleen de wettelijke boeterente verschuldigd over het uitstaande bedrag. Deze bedraagt in Finland 11,50 euro per jaar. Berekend over een lening van 100 euro met 20 euro administratiekosten bedraagt de verschuldigde rente dan 31,50 euro, oftewel 31,50%. En dus niet, wat wel werd gesuggereerd, 240% op jaarbasis.
- 6 Volgens een verklaring van de Financial Supervisory Authority, de financieel toezichthouder, kan de effectieve rentevergoeding op jaarbasis alleen gebruikt worden voor vergelijking van leningen die niet veel van elkaar verschillen met betrekking tot de leensom of de leentermijn (periode waarin de lening moet worden afgelost). In de praktijk is dit nauwelijks mogelijk omdat de financiële instanties onder toezicht geen leningen verstrekken die min of meer identiek zijn aan flitskrediet.
- 7 De reden dat reguliere financiële instellingen geen flitskrediet verstrekken is voornamelijk gelegen in het hogere risico omdat geen onderpand aanwezig is voor het krediet (zoals bijvoorbeeld bij een hypotheek of autofinanciering). Het is een gangbare praktijk dat een hogere rente wordt gevraagd om een hoger risico af te dekken. Wanneer gemiddeld 10% van de kredietnemers een lening van 100 euro niet terugbetaalt kan de risicotoeslag worden berekend als 11%, namelijk: $(0.1 \times 0) - (0.9 \times 11) = 100$ euro. Met gegevens van Finse kredietverstrekkers is berekend dat 10,96% niet terugbetaalt binnen 90 dagen na afloop van de leentermijn. Dit is vergelijkbaar met de ervaring van incassobureaus, dat na 180 dagen 8,34% niet is terugbetaald.
- 8 Voor een leensom van 100 euro, met een commissie van 25 euro en een gemiddelde terugbetalingsperiode van 34.82 dagen in Finland bedragen de af te trekken kosten:
  - Administratie-, behandelings- of provisiekosten: 6.40 euro
  - Kredietrisico 90 dagen: $(10.96/100) \times (100+25) = 13.70$ euro
  - Winst uit verkoop: $25 \text{ €} - (6.40 \text{ €} + 13.70 \text{ €}) = 4.90$ euro (19.6%)
  - Het deel van de 25 euro vergoeding, dat de onderneming als winst overhoudt, bedraagt dus 19,6%. Dit zou geen onredelijk bedrag lijken, zowel in percentages of in absolute bedragen.

Normen en regulering voor flitskrediet

In Finland is de overheid momenteel op zoek naar passende maatregelen. Op de website van de Finse Ombudsman² staan 8 aanbevelingen en "good practice"-normen gepubliceerd ten aanzien van sms-kredieten. Deze aanbevelingen en normen zien toe op een aantal onderwerpen, namelijk:

- 1 Een BKR-toets moet altijd uitgevoerd worden.
- 2 Transparantie: de hoogte van de effectieve rente op jaarbasis moet bij marketing gepresenteerd worden.

¹ Overgenomen en vertaald door IOO, uit the National Bureau of Investigation, Decision of pre-trial investigation, 5 December 2008 2400/S/10154/08.

² <http://www.kuluttajavirasto.fi/File/c1ee33a5-2beb-4246-b38f-a4b6b8f53478/Basic+rules+of+sms+loans.pdf>

- 3 Marketing principes als vereisten voor precontractuele informatie die rekening houden met de wijze van afsluiten (per sms). De toegankelijkheid van informatie, het opslaan van informatie en de presentatie van informatie op de website zijn daarbij van belang. Deze zijn gerelateerd aan de Richtlijn Verkoop op afstand. Daarnaast moet het krediet "passend" zijn en kan het krediet alleen op normale openingstijden aangevraagd worden. Ook moet er een goed werkende en bereikbare klantenservice zijn.
- 4 Precontractuele informatie moet persoonlijk zijn. Er mag geen standaardbrief of sms verstuurd worden. Daarnaast mag de klant te allen tijde een kopie van contract en de voorwaarden opvragen. De consument moet het contract en de bijbehorende voorwaarden kunnen lezen alvorens akkoord te geven. Ook moet de consument een redelijke bedenktijd hebben. Aan informatieverstrekking mogen geen kosten verbonden worden.
- 5 Er moet een recht van terugtrekking bestaan en dit recht kan niet door middel van een uitsluitingsclausule in het contract worden beperkt.
- 6 Het wijzigen van algemene voorwaarden is niet mogelijk in verband met de korte duur van de overeenkomst.
- 7 De strafrente bij niet tijdige betaling mag niet het wettelijke maximum voor strafrente overschrijden.
- 8 Er moet rekening worden gehouden met consumenten die onder financieel toezicht staan bijvoorbeeld doordat zij onder de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen vallen.

Daarnaast heeft het Finse ministerie van Justitie aangegeven een werkgroep te hebben waarin wetgeving ten aanzien van flitskredieten overwogen wordt¹. Bij deze werkgroep is de consumentenautoriteit betrokken. De werkgroep buigt zich over de volgende vraagstukken:

- Ten eerste de vraag of het openbaren van het jaarlijkse kredietvergoedingspercentage verplicht zal worden gesteld voor alle kredieten. In de huidige Finse wetgeving wordt dit niet verplicht gesteld voor kredieten onder 170 euro. Naar alle waarschijnlijkheid zal dit worden uitgebreid.
- Ten tweede hoe de betrouwbare identificatie van de consument gegarandeerd kan worden. Het probleem doet zich voor bij eenvoudige telefoontoestellen, bij nieuwere telefoontoestellen zou je een verplichting kunnen opnemen om je te identificeren via internet. Dit vormt een probleem aangezien hiervoor nog geen (technische) oplossing is gevonden. Wel hebben telefoonfabrikanten aangegeven dat over twee jaar een identificatienummer gekoppeld zal worden aan elke telefoon, wat het probleem zal oplossen. Vooralsnog is hier geen adequate oplossing voor.
- Ten derde moet de reikwijdte van de bepalingen bekeken worden. De problemen doen zich voor bij sms-kredieten, maar ook bij postkrediet en thuiswinkelorganisaties. Mogelijk worden er in de toekomst ook andere vormen van krediet ontwikkeld met andere specificaties. Om deze reden vindt de Finse overheid dat de problemen breed moeten worden aangepakt.
- Ten vierde is er besloten een bepaling op te nemen waarbij er openingstijden gekoppeld worden aan het afsluiten van krediet. Tussen 23:00 uur en 7:00 uur mogen er geen kredieten afgesloten worden. Dit ter voorkoming dat mensen bijvoorbeeld tijdens een avondje stappen (met alcohol op) kredieten af gaan sluiten.

¹ http://www.kuluttajavirasto.fi/File/ffda30d2-69fa-414b-8adc-723503308e14/0/3_2008.pdf en informatie van het Finse ministerie van Justitie.

- Ten vijfde wordt bekeken of de hoge kosten als rente zullen worden aangemerkt of niet. Het label “kosten” in plaats van “rente” heeft een groot voordeel. In de Finse wetgeving staat dat indien mensen niet tijdig terugbetalen (boeterente) er wettelijke rente (=11%) verlangd wordt over deze periode of indien het rentepercentage van het contract hoger is, de contractrente. Indien de vergoeding als kosten worden aangemerkt kan de aanbieder van sms-leningen dus slechts 11% op jaarbasis als boeterente verlangen.

3.2 De flitskredietmarkt in Nederland

3.2.1 Aanbod

Het flitskrediet in Nederland is opgekomen in het midden van het jaar 2007 toen Ferratum als eerste de markt betrad. Tussen januari en augustus 2008 kwamen er vijf aanbieders bij. De markt is nog zeer jong. In Nederland zijn er op dit moment zes aanbieders van flitskredieten bekend via websites, waarvan er vijf ook daadwerkelijk verstrekker zijn flitskrediet¹. De flitskredietaanbieders in Nederland bieden op internet websites kredieten aan met een looptijd variërend van 15, tot 21 en 30 dagen. De aangeboden leensommen variëren van 50 euro tot 750 euro. De bedrijven variëren in omvang van 1 à 2 FTE tot 5 FTE.

De bedrijven die flitskrediet aanbieden in Nederland staan ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Op hun website of in de voorwaarden is de naam van het bedrijf en het KvK-nummer aangegeven, alsook een telefoonnummer. Een van de aanbieders van flitskrediet op internet was niet

*Nederlandse markt
flitskrediet relatief
klein en jong*

telefonisch bereikbaar. Eén onderneming is een reguliere kredietbemiddelaar aangesloten bij BKR die tevens bemiddelt in flitskredieten en enkele merk- en domeinnamen in eigendom heeft, maar het krediet niet uit zelf uit eigen middelen verstrekt. Deze onderneming is wel voornemens om zelf voor eigen rekening flitskrediet te gaan verstrekken zodra er duidelijkheid en meer transparantie in de wet- en regelgeving is.

De ondernemingen die flitskrediet verstrekken zijn geen banken en zijn niet bij de AFM geregistreerd. Zij hebben ook geen WFT-vergunning van de AFM nodig, omdat ze niet onder het toepassingsgebied van de WFT vallen vanwege de looptijd die korter is dan een maand. Op zich staan de ondervraagde bedrijven niet negatief tegenover eventuele AFM registratie en toezicht, en zien zij hierin ook voordelen. Alleen de reguliere kredietbemiddelaar die potentiële flitskredietklanten doorverwijst heeft een AFM-vergunning en is aangesloten bij BKR. Zij nemen echter een aparte positie in, omdat zij zelf niet het risico dragen van het krediet verstrekken maar vanuit hun bemiddelaarspositie alleen gegevens van klanten die niet in aanmerking komen voor een reguliere lening, naar flitskrediet verwijzen.

Op dit moment is geen van de ondernemingen die voor eigen rekening flitskrediet verstrekken aangesloten bij het BKR. Volgens een van de woordvoerders van een flitskredietverstrekker hadden zij zich al direct bij hun oprichting graag aangesloten bij het BKR, maar

¹ Van één van deze vijf flitskredietverstrekkers is de eigenaar of beheerder niet telefonisch bereikbaar en kon de activiteit van het bedrijf niet worden vastgesteld.

voldeden zij niet aan de voorwaarden voor aansluiting, namelijk een AFM-vergunning. Zij zouden graag toegang krijgen tot de Centrale Krediet Informatie (CKI) gegevens van het BKR-Tiel om beter inzicht in de (over)krediteringssituatie van potentiële klanten te krijgen.

In paragraaf 3.3 en 3.4 wordt dieper ingegaan op de voorwaarden en het proces van kredietverlening.

3.2.2 Vraag naar flitskrediet

Ten tijde van dit onderzoek bestond er weinig inzicht in de Nederlandse vraagmarkt voor flitskredieten via SMS- en internet. Uit gegevens van de flitskredietaanbieders kan worden afgeleid dat op jaarbasis in Nederland in totaal naar schatting rond de 25.000 flitskredieten via internet of SMS verstrekt. De totale leensom op jaarbasis bedraagt ongeveer 6 miljoen euro, met een gemiddelde leensom rond 230 euro per krediet. De meest voorkomende leensommen liggen tussen de 100 euro (voornamelijk eerste aanvragen) en 500 euro. De gemiddelde looptijd bedraagt 24 dagen.

De kredietaanvragers zijn over het algemeen tussen de 25 en 40 jaar en hebben veelal een gezin. Zij zijn gemiddeld wat jonger dan de gemiddelde persoon die zich meldt bij een gemeentelijke kredietbank. Het aantal mannen en vrouwen is ongeveer gelijk verdeeld, maar één van de bedrijven registreerde dat relatief meer vrouwen bij hen leningen aanvragen. Aldus de kredietverstrekkers zijn de kredietaanvragers zeer divers, 'van bankdirecteur tot uitkeringsgerechtigde'. Wel komen veel aanvragen uit postcodegebieden met minder hoge kredietwaardigheidsscores en ligt bij één van de bedrijven het gemiddeld inkomen van kredietaanvragers rond de 1.250 euro, plus of min 250 euro.

*Naar schatting 25.000
flitskredieten verstrekt in
Nederland met gemiddelde
leensom van 230 euro*

Bij alle flitskredietverstrekkers wordt het merendeel van de kredietaanvragen echter niet gehonoreerd, bijvoorbeeld omdat naam en adresgegevens niet verifieerbaar zijn, of op basis van minimumleeftijd, hoogte of bron van inkomsten, of kredietrisico zoals vastgesteld door een kredietregistratiebureau. Tussen de 80% en 90% van alle aanvragen wordt aldus de flitskredietverstrekkers afgewezen.

Het merendeel van de klanten die wel een lening krijgen hebben een baan met een permanent of jaarcontract. Een van de ondernemers licht toe dat klanten aan wie zij leningen verstrekken gemiddeld 1 à 2 maal modaal inkomen verdienen. Volgens een van de kredietverstrekkers zijn de aanvragers vooral mensen die aan het eind van de maand net iets geld te kort komen, bijvoorbeeld omdat ze een verkeersboete moeten betalen of omdat ze een keer iets extra's willen doen. Zo is er bijvoorbeeld rond de feestdagen een stijging in de aanvragen. Tegen het eind van de maand, nadat lonen zijn overgemaakt, betalen de meesten (75% à 80%) netjes hun lening terug. Tussen de 25% en 85% van de klanten komen terug voor een nieuwe lening, veelal met een hogere leensom. Deze klanten lenen dan bijvoorbeeld een keer in de drie à vier maanden een bedrag.

Vooraf de snelheid waarmee het geld op de rekening op de rekening wordt bijgeschreven (tussen 10 minuten en 24 uur) zou volgens de aanbieders het flitskrediet aantrekkelijk ma-

ken. Aldus de flitskredietverstrekkers wordt het gezien als overbrugging tussen twee salarisperiodes. Reguliere leningen beginnen doorgaans vanaf een minimumbedrag van €2.500 en hebben een langere looptijd.

Aldus de brancheorganisaties en het NIBUD kan, gezien de hoge kosten van flitskrediet, verondersteld worden dat mensen die gebruik maken van flitskrediet hun credit cards of faciliteit om rood te staan hebben uitgeput. Volgens deze organisaties kan flitskrediet ook gebruikt worden door mensen die niet in aanmerking komen voor een reguliere lening, bijvoorbeeld omdat ze een BKR-notering hebben of omdat zij reeds tot hun verantwoord kredietmaximum hebben geleend. De zorgplicht voor banken en financiële instellingen houdt namelijk in dat zij geen krediet aan mensen verstrekken die hun financiële draagkracht te boven gaat¹.

3.2.3 Toekomst van flitskrediet in Nederland

Zoals hierboven al vermeld, is het flitskrediet in Nederland een jonge markt. Het voorziet doelgroep-consumenten met een acute behoefte aan een korte geldlening. Volgens de aanbieders zal deze markt ook in Nederland blijven bestaan. De groei in de flitskredietmarkt varieert sterk tussen verschillende Europese landen.

De kredietcrisis hoeft aldus de versterkkers niet per definitie een positieve invloed te hebben op de markt voor flitskredieten. Het aantal aanvragen zal mogelijk wel toenemen, als gevolg van mensen die hun baan verliezen en met minder geld moeten rondkomen dan zij zijn gewend. Echter, het aantal gehonoreerde aanvragen hangt mede af of de aanvrager een regelmatige bron van inkomsten heeft. De kredietverstrekkers (m.u.v. één onderneming) kijken naar loonstroken en bankafschriften om te bepalen of de aanvrager een regelmatige bron van inkomsten heeft. Wanneer klanten hun leningen niet kunnen terugbetalen betekent dit ook een verlies voor de kredietverstrekker. Twee bedrijven zeggen daarnaast geen leningen te verstrekken aan mensen met een UWV uitkering.

Momenteel zit er volgens alle aanbieders wel groei in de markt in Nederland, zij het vrij langzaam. Volgens één van de aanbieders is de oorzaak hiervan dat flitskrediet nog niet zo bekend is als alternatief om geld te lenen. Zij verwachten dat zodra er meer bekendheid is met het concept, het aantal leningen en aanbieders zal toenemen.

De vraag naar flitskrediet zal in Nederland waarschijnlijk beperkt blijven vergeleken met een land als Finland omdat het in Nederland relatief gemakkelijk en goedkoop is om aan krediet te komen door rood staan of reguliere leningen. De reguliere leenmarkt is ver uitontwikkeld en het is gemakkelijk om krediet te krijgen wanneer je kredietwaardig bent. Afhankelijk van de manier waarop deze markt gereguleerd wordt, zal de toekomst er minder goed uitzien. Volgens de deelnemende bedrijven is de toekomst sterk afhankelijk van de hoogte van de maximaal toegestane kredietvergoeding.

*Flitskrediet in Nederland
groeit momenteel
langzaam*

¹ Interview NVB.

3.2.4 Mogelijke gevolgen flitskrediet voor consument

Het voordeel van flitskrediet ten opzichte van reguliere leningen is dat zeer snel een krediet wordt verleend, maar de faciliteit om rood biedt ook de mogelijkheid om direct geld beschikbaar te hebben. Bij flitskrediet worden de aanvragers net als bij reguliere leningen gecheckt op kredietrisico en het blijft noodzakelijk dat men het geld van de eigen bankrekening kan pinnen. Gezien de hoge kosten vergeleken met rood staan, zijn de klanten van flitskrediet vermoedelijk personen die hun faciliteit om rood te staan reeds hebben uitgeput.

Volgens het NIBUD is niet waarschijnlijk dat mensen in de problemen komen door alleen een minikrediet, maar het kan overkrediteringsproblemen wel verergeren. Ook is aannemelijk dat mensen die hiervan gebruik maken al tegen een schuldprobleem aanzitten en het minikrediet als laatste redmiddel gebruiken. Eigenlijk zouden deze mensen zich al bij schuldhelpverlening gemeld moeten hebben. Omdat bij mensen met overkrediteringsproblemen de schuld uit het minikrediet vaak relatief klein is, zal er minder over vernomen worden. Tevens zal een kleine schuld mogelijk eerder afbetaald worden om de schuldsanering overzichtelijk te houden. Hierdoor is de rol van flitskrediet bij schuldproblemen minder goed waarneembaar.

Ook de AFM, VNB en VFN zien met name risico's op het vlak van overkreditering als een gevolg van flitskredieten. De verleiding bestaat immers om het ene met het andere gat te dichten. Banken en financiers hebben een wettelijke verplichting om verantwoord krediet te verstrekken. Flitskrediet onttrekt zich vanwege de korte looptijd aan deze wetten en dus ook aan de zorgplicht. Het lijkt niet te gaan om grote bedragen, maar voor mensen die al in de schulden zitten, tikt het wel degelijk aan. Dit wordt bevestigd door de informatie over klanten uit Zweden, waar ongeveer een vijfde van de flitskredieten gebruikt wordt voor het aflossen van andere leningen.

De VFN, VNB en het NIBUD merken op dat de krediettoetsen (EDR, Experian, bewijs van inkomen, bankafschrift) die bij de verstrekking van flitskrediet worden gebruikt wel informatie geven over het kredietrisico, maar geen volledig inzicht geven in de actuele schuldsituatie van de individuele kredietaanvrager.

Op zich is er volgens hen geen probleem met het verstrekken van kredieten via SMS / Internet, mits voldaan wordt aan het toetsen op kredietwaardigheid. Dit is ook in het belang van de kredietverstrekkers en er kan vanuit worden gegaan dat in de praktijk ook daadwerkelijk getoetst wordt. Echter, volgens de brancheorganisaties en het NIBUD is een BKR-toets¹ vollediger dan de risicoprofielen die EDR en Experian geven. EDR en Experian werken met bepaalde scores die voornamelijk groepsgewijs

*Beoordeling van
kredietwaardigheid kan
verbeterd*

¹ Een BKR codering is een notitie van het Bureau Krediet Registratie te Tiel. Deze overkoepelende organisatie houdt van alle personen in Nederland kredietgegevens bij van leningen met een langere looptijd dan 3 maanden. De gegevens die genoteerd worden zijn bijvoorbeeld de hoogte van de lening, de laatste maand van aflossing, het kredietsoort. Op dit moment staan van ongeveer 10 miljoen mensen BKR kredieten geregistreerd. Het BKR beschermt de aangesloten bedrijven tegen consumenten met geldproblemen en heeft als optie de maatschappij te beschermen tegen overkreditering.

werken, bijvoorbeeld het risico-profiel op basis van bepaalde postcodegebieden, onroerend goed-bezit (kadasterinformatie), hoe lang de persoon op het adres woont, of naam en adres kloppen, en socio-demografische informatie. Wel op basis van persoon en adres is de informatie op basis van incassoaanvragen. Dit is belangrijke informatie, ook vanuit het oogpunt van bescherming van de consument.

Omdat de flitskredietaanbieders nu niet aan de WFT hoeven te voldoen zouden zij onvoldoende inzicht hebben in de kredietsituatie, de aflossingscapaciteit en het betaalgedrag van de aanvragers. Omdat zij niet hoeven te voldoen aan een maximumvergoeding is dit risico vanuit het perspectief van de flitskredietverstrekker te compenseren door een hoger rentepercentage dat de gedeelde opbrengsten door eventuele wanbetalers compenseert.

3.2.5 Regulering en toezicht op flitskrediet

Regulering van reguliere kredieten (looptijd vanaf 3 maanden)

Op de "reguliere" kredietinstellingen is de Wet op het Consumentenkrediet (Wck) van toepassing, waarin een maximale kredietvergoeding is vastgesteld (Wck, art.4.). Volgens art. 35 van de Wet op het Consumentenkrediet (Wck) en art. 4 Besluit Kredietvergoeding bestaat het maximale kredietvergoedingspercentage op jaarbasis uit de wettelijke rente (6% voor consumententransacties¹) verhoogd met 12 procentpunten. In Nederland is de Wet op het Financieel Toezicht van toepassing op bedrijven en instellingen die uit eigen middelen krediet verstrekken (kredietinstellingen). De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is verantwoordelijk voor het toezicht over deze instellingen. De AFM neemt eventuele overschrijdingen van het wettelijk bepaalde maximumtarief mee in het reguliere toezicht. Overigens zegt de AFM niet over formele sanctiemogelijkheden te beschikken bij het overtreden van deze norm. Bij constatering van een overtreding wijst de AFM de organisatie hierop en vindt in de regel ook een aanpassing plaats.

Het huidige maximale kredietvergoedingpercentage is vastgelegd in het Besluit kredietvergoeding. Op dit moment is het een kredietaanbieders voor kredieten langer dan drie maanden toegestaan een kredietvergoeding te vragen tot maximaal de wettelijke rente vermeerderd met 12%. Dat komt op dit moment neer op ongeveer een kredietvergoeding van maximaal 18%². Daarnaast mogen er geen additionele kosten berekend worden naast het (maximale) kredietvergoedingpercentage. Het totaal van rente, afsluit-, provisie-, administratiekosten en eventuele andere kosten mag dus maximaal 18% van de leensom bedragen. De reguliere kredietinstellingen willen dat flitskrediet ook gereguleerd wordt.

Regulering van kredieten met een looptijd tot een maand

De EU Richtlijn Consumentenkrediet (Consumer Credit Directive) is over het algemeen van toepassing op kortlopende kredieten, echter niet op roodstanden ("kredietovereenkomsten in de vorm van een geoorloofde debetstand op een rekening") korter dan één maand³. Daarnaast worden kredieten minder dan 200 euro uitgesloten van de Richtlijn⁴. Verder wor-

¹ Sinds januari 2007, bron: <http://www.wettelijkrente.net>

² Artikel 4, Besluit Kredietvergoeding.

³ Artikel 2, onderdeel 2e, Consumer Credit Directive (CCD).

⁴ Artikel 2, onderdeel 2c, CCD.

den ook kredieten zonder rente of andere kosten en kredieten waarbij het krediet binnen 3 maanden moet worden terugbetaald en slechts onbetekenende kosten worden aangerekend, uitgesloten¹. De kredieten vanaf 200 euro van de flitskredietverstrekkers vallen dus wel onder de Richtlijn Consumentenkrediet. Deze richtlijn bevat voornamelijk informatievereisten en geen eisen ten aanzien van maximale kredietvergoeding. Of er eventueel aanvullende informatievereisten ten aanzien van deze kredieten noodzakelijk zijn, zal worden beoordeeld bij de implementatie van de richtlijn Consumentenkrediet (implementatie beoogd in 2010).

Op dit moment zijn kredieten met een looptijd van korter dan 3 maanden uitgesloten van alle verplichtingen op grond van artikel 1:20, sub f van de Wet op het financieel toezicht. Hierdoor vallen de flitskredietaanbieders en hun kredietverstrekking momenteel niet onder het AFM toezicht. Het maximale kredietvergoedingspercentage geldt ook niet voor krediet met een looptijd korter dan drie maanden (art. 1a Wck). Omdat deze vorm van krediet is vrijgesteld van de gehele Wft, is artikel 4:35 Wft: "Bij amvb kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de ten hoogste toegelaten kredietvergoeding" ook niet van toepassing.

Een oorzaak voor het vragen van een hoge kredietvergoeding bij kleine kortlopende kredieten is erin gelegen dat een substantieel deel van de kredietvergoeding bestaat uit kosten. De vaste kosten die gemoeid zijn met het aanbieden van krediet en het afsluiten van de overeenkomst zijn bij dit soort kredieten relatief hoog ten opzichte van de kredietsom en de looptijd.

Een van de belangrijkste bezwaren tegen het feit dat flitskredietverstrekkers niet behoeven te voldoen aan de Wck, kan gevat worden onder de noemer van 'gelijke monniken & gelijke kappen'². Hoewel flitskredietaanbieders niet directe concurrenten zijn van Nederlandse financiers en andere aanbieders van krediet gaat het soms om vergelijkbare bedragen. De leden van VFN, VNB, NTO en NVVK zijn wel gebonden aan het maximumvergoedingspercentage en hebben zichzelf een gedragscode opgelegd. In deze gedragscode is een maximum leenbedrag opgenomen dat gebaseerd wordt op inkomen en gezinssituatie. Indien het inkomen van een persoon beneden het minimumbedrag valt kan geen lening verstrekt worden. Wanneer voldaan is aan het minimumcriterium, worden vervolgens de woonlasten afgetrokken en dan kan men maximaal een bepaald percentage lenen. De minikredietaanbieders zouden hiermee ook rekening moeten houden. Het wordt als oneerlijk ervaren dat de flitskredietverstrekkers door de mazen van het door de wet gespannen net heen zwemmen.

Branche- en consumentenorganisaties: oneerlijke concurrentie en onaanvaardbaar risico voor consumenten

De brancheorganisaties en het NIBUD stellen voorts dat in ieder geval sprake is van een hogere mate van transparantie en vergelijkbaarheid indien alle aanbieders van krediet, dus ook flitskrediet, hun vergoeding in effectief rentepercentage op jaarbasis uitdrukken.

¹ Artikel 2, onderdeel 2f, CCD.

² Vereniging Financiers Nederland (VFN).

Aldus de VNB zullen de afsluitlasten voor reguliere leningen niet wezenlijk verschillen van die voor flitskrediet. Het gaat immers om soortgelijke handelingen, zoals de registratie van gegevens, het invoeren in de IT-systemen en de kredietwaardigheidstoets. Banken en financiers hebben over het algemeen meer klanten en meer verschillende producten, waardoor de vaste lasten per lening lager uitpakken. Voor kredietvormen met kortere looptijden zoals doorlopend krediet variëren de rentepercentages van 5,5% tot zo'n 15% op jaarbasis. Met name het klein goederenkrediet dat wordt aangeboden door sommige postorderbedrijven en de rente verschuldigd op credit cards wanneer het krediet niet binnen 21 dagen na aankoop is betaald¹ zitten tegen of op het maximum. Volgens de VNB is het verstrekken van krediet met een looptijd tot een maand voor bedrijven die zich wel aan de reguleringen en het wettelijke maximum kredietpercentage houden niet rendabel.

Volgens de Europese Consumer Credit Directive (April 2008) moeten leningen vanaf 200 euro zowel het effectieve rentepercentage tonen als het totale te betalen bedrag. Bij toepassing van het effectieve rentepercentage op jaarbasis kan onduidelijkheid ontstaan over wat het effectieve rentepercentage is bij flitskrediet. Enerzijds beargumenteren flitskredietverstrekkers dat er per verstrekte lening sprake is van maar één termijn per jaar. Anderzijds brengen reguliere kredietverstrekkers hiertegen in dat het krediet meerdere malen per jaar kan worden uitgezet en er dus afhankelijk van de looptijd, sprake is van (afgerond) 12 tot 24 termijnen².

3.2.6 Visie flitskredietverstrekkers op (zelf-) regulering

De ondervraagde aanbieders van flitskrediet hebben er geen problemen mee dat de markt enigszins gereguleerd wordt zodat "cowboys" uit de markt geweerd worden. Wel moet daarbij rekening worden gehouden met hun specifieke situatie en product, wat verschilt van dat van reguliere kredietinstellingen en moet er gereguleerd worden op bedrijfsniveau (zoals een maximale kredietvergoeding). Tevens werd de mogelijkheid van zelf-regulering door middel van een gedragscode geopperd.

*Flitskredietverstrekkers
onder voorwaarden
positief over
(zelf-) regulering*

Als specifieke onderwerpen voor (zelf-) regulering zijn door de verschillende aanbieders aangedragen:

- Verplichte registratie bij de Kamer van Koophandel;
- Verplichte registratie en vergunning van de AFM;
- Verplicht overleggen van een uitdraai uit het faillissementsregister;
- Verplichte cursus en (erkend) diploma consumentenkrediet voor medewerkers;
- Transparantie en informatievoorziening;
- Dragen van de AFM-banner: "Geld lenen kost geld";

¹ De Bij(en)korf Card en bijvoorbeeld VISA World Card van International Card Services (ICS) rekenen aldus de algemene voorwaarden een rente die in hoogte "steeds gelijk is aan de krachtens de wet toegelaten kredietvergoeding bij regelmatige afwikkeling" over het openstaand saldo vanaf 21 dagen na datum rekeningoverzicht bij een Bijenkorf-aankoop, of vanaf het moment van transactie bij een contant opname of overboeking naar eigen rekening. De SNS creditcard rekent aldus de Voorwaarden Gespreid Betalen een kredietvergoedingspercentage dat kan variëren, en dat thans gemiddeld 15,9% effectief per jaar bedraagt.

² Bij een looptijd van een maand (of 30 dagen) gaan er dan in een jaar $365/30 = 12,17$ termijnen. Bij een looptijd van 15 dagen gaan er $365/15 = 24,33$ termijnen in een jaar.

- Verplichten dat consumenten een hardcopy geldleningsovereenkomst van 1 A4 met algemene voorwaarden dienen te ondertekenen.
- Reguleren van het gebruik van klantgegevens voor "andere doeleinden dan de kredietverstrekking";
- Verbod op het in rekening brengen bij klanten van hoge kosten per verstuurd SMS en vervolgens SMS-jes sturen bij iedere statusopvolging na aanvraag;
- Afhandeling van kredietaanvragen dient niet alleen via internet en SMS te gebeuren. Na aanvraag zou de offerte in hardcopy per post aan de aanvrager gestuurd moeten worden, die deze (na voldoende bedenktijd) getekend retourneert.
- Een maximale krediet som per klant;
- Verplichte krediettoets.

De ondervraagde kredietverstrekkers menen dat de hoogte van de kredietvergoeding moet worden overgelaten aan de marktwerking. Zij beamen dat wanneer de maximale consumentenkredietvergoeding van 18% ook voor flitskrediet zou gaan gelden, dit de doodsklap voor hun bedrijf en de markt zou zijn.

3.3 Voorwaarden van flitskredietverlening

Alle kredietverstrekkers vermelden hun voorwaarden van de kredietverlening op de internetsite. Hierin staat bijvoorbeeld de minimum leeftijd vermeld. Deze is 21 jaar bij alle verstrekkers, met uitzondering van een onderneming, welke een minimumleeftijd van 18 jaar hanteert. Ook vermelden de kredietaanbieders dat zij gebruik maken van kredietregistratiebureaus.

Volgens de voorwaarden en vermeldingen op internet zijn de bedrijven die flitskrediet verstrekken beperkt open. In onderstaande tabel zijn de extremen aangegeven.

Tabel 3.1 Openingstijden flitskredietverstrekkers

	Vroegst open	Laatste sluitingstijd
Ma-Vr	8:30 uur	20:00 uur
Za	11:00 uur	17:00 uur
Zo	Gesloten	Gesloten
Feestdagen	Gesloten / Afwijkend	Gesloten / Afwijkend

Bron: Websites / voorwaarden van flitskredietverstrekkers

In de voorwaarden staat ook vermeld welke behandelingskosten verbonden zijn aan de kredietverstrekking bij de verschillende leensommen en, waar van toepassing, bij verschillende looptijden. Bij één van de kredietverstrekkers¹ verschillen de voorwaarden die op de website vermeld staan van de voorwaarden in de brochure met betrekking tot de behandelingskosten, looptijden en leenbedragen. Sommige kredietverstrekkers geven op hun website ook de behandelingskosten als percentage van de leensom aan. Geen van de aanbieders vermeldt in de voorwaarden de behandelingskosten verrekend tot effectief renteper-

¹ Tevens de kredietverstrekker die niet telefonisch bereikbaar is.

centage op jaarbasis. In de voorwaarden wordt aangegeven dat vroege terugbetaling voor afloop van de leentermijn niet leidt tot een vermindering van de behandelingskosten.

Tabel 3.2 Overzicht behandelingskosten*

Looptijd (dgn)	In euro's			Als percentage van de leensom		
	15	21	30	15	21	30
<i>Leensom</i>						
100	20,00	19,00	25,00	20,0%	19,0%	25,0%
200	40,00	38,00	50,00	20,0%	19,0%	25,0%
300	60,00	57,00	75,00	20,0%	19,0%	25,0%
400	80,00	76,00	95,00	20,0%	19,0%	23,8%
500		95,00	125,00		19,0%	25,0%
600		114,00			19,0%	
750		142,50			19,0%	

Bron: Voorwaarden en websites van flitskredietaanbieders.

* Voor elke looptijd zijn de behandelingskosten de goedkoopste aanbieder geselecteerd

Naast de kosten die verbonden zijn aan de kredietverstrekking zelf, worden in de voorwaarden eventuele andere kosten genoemd. Onderstaande tabel geeft een overzicht van kosten die de kredietverstrekkers volgens de voorwaarden bij de klant in rekening brengen wanneer deze de lening (plus behandelingskosten) niet tijdig terugbetaalt.

Een van de bedrijven brengt geen vertragsvergoeding of boeterente in rekening bij niet tijdig betalen. Zij stellen dat hun business model puur gebaseerd is op de vastgestelde korte looptijd van het krediet. De onderneming is er niet bij gebaat wanneer het proces verlengd wordt. Dit omdat vanaf het moment dat klanten niet tijdig betalen en het incassotraject ingaan, de kans dat de onderneming het geld ooit nog terug krijgt uitermate klein is.

Tabel 3.3 In rekening gebrachte kosten bij betalingsverzuim

Kosten bij niet tijdige betaling	Goedkoopste	Middel	Duurste
Vertragsvergoeding	Geen	Wettelijke rente	16% p. jaar met minimum van € 25,00
Aanmaningskosten eerste maal	7,00 euro	10,00 euro	Alle kosten
Aanmaningskosten vervolgens	15,00 euro	17,50 euro	Alle kosten
In- of buitengerechtelijke incassokosten	Alle kosten ¹	Alle kosten	Alle kosten

Bron: Voorwaarden van flitskredietverstrekkers op internet

Daarnaast vermelden de voorwaarden welke kosten in rekening gebracht worden voor verstuurde en ontvangen SMS-jes. Uit onderstaande tabel blijkt dat enkele kredietverstrekkers aan klanten kosten in rekening brengen wanneer zij een SMS van hun kredietverstrekker

¹ "Alle kosten" houdt in dat het bedrijf alle kosten die het bedrijf maakt als gevolg van in- of buitengerechtelijke incasso zal verhalen op de klant wanneer deze verzuimt te betalen.

ontvangen. Klanten betalen het standaardtarief van hun internet- of telefoonprovider voor SMS-jes en e-mails die zij zelf versturen. Ook staat in de voorwaarden vermeld dat klanten de bank- of girokosten dragen.

Tabel 3.4 In rekening gebrachte SMS-kosten

	Goedkoopste	Middel	Duurste
Prijs per ontvangen SMS	Gratis	0,40 euro	1,50 euro

Bron: Voorwaarden van flitskredietverstrekkers op internet

In de voorwaarden is ook aangegeven dat de gegevens van klanten voor direct marketing doeleinden kunnen worden gebruikt. Twee bedrijven geven klanten de mogelijkheid om aan te geven wanneer hun gegevens niet gebruikt mogen worden voor commerciële of informatieve doeleinden. Bij een onderneming is in de voorwaarden opgenomen dat de klant automatisch instemt met het ontvangen van SMS-jes tegen een bepaald tarief, zonder dat hierbij het aantal of de looptijd begrensd is.

Drie van de kredietaanbieders dragen de “waarschuwingsbanner” van de AFM of informatie over “verantwoord lenen” op hun website.

Hoewel de voorwaarden veel relevante informatie bevatten, is er dus enig verschil in transparantie en duidelijkheid tussen de bedrijven.

3.4 Proces van flitskredietverlening

3.4.1 Processtappen

Het proces van kredietverlening verloopt bij de aanbieders van flitskrediet in Nederland volgens een min of meer vast traject. Dit is hieronder beschreven met de eventuele variaties die op dit proces bestaan.

- 1 De aanvrager vult via internet zijn of haar gegevens in en het gewenste leenbedrag en eventueel looptijd.
- 2 De kredietverstrekker controleert de gegevens en neemt deze in de klantenadministratie op (NAWTE, inkomen, beroep, partner, burger servicenummer, IP-adres, bankgegevens) met klantnummer en unieke code.
- 3 Bij de eerste aanvraag stuurt de kredietverstrekker een SMS of e-mail om aanvullende documentatie te vragen (bv. kopie legitimatie, bewijs van inkomen (loonstrook), en bankafschrift).
- 4 Na ontvangst van de documentatie volgt een check op bron en hoogte van inkomsten (bij op één na alle kredietverstrekkers)
- 5 De ontvangen gegevens worden doorgestuurd naar een of twee kredietbureaus (EDR en Experian).
- 6 Nadat kredietverstrekkers de code van kredietbureau(s) hebben ontvangen wordt bepaald welk bedrag de aanvrager kan lenen.
- 7 De kredietverstrekker stuurt een SMS (of brief) met afwijzing of overeenkomst naar de aanvrager.

- 8 De aanvrager stuurt een SMS met unieke code terug voor akkoord.
- 9 Het leenbedrag wordt overgemaakt.
- 10 Het leenbedrag plus de administratiekosten worden voor het verlopen van de leentermijn terugbetaald door 80 a 85% van de klanten.
- 11 Eindadministratie.
- 12 Naar de klanten die niet tijdig betaald hebben worden aanmaningen gestuurd.
- 13 Bij betalingsverzuim worden de gegevens overdragen aan incassobureau.

Ad 1. Aanvraag

Bij een tweede of volgende kredietaanvraag kan de aanvrager bij ongewijzigde gegevens volstaan met het sturen van een SMS.

Twee van de bedrijven geven aan een beveiligde website te hebben zodat klanten geen risico lopen met het versturen van hun bankgegevens over internet.

Ad 2. Controle en registratie van gegevens

Bij foutieve gegevens wordt een correctie gevraagd. Bijvoorbeeld klanten die eerder zijn afgewezen of personen uit huishoudens die al een lening bij dezelfde onderneming hebben uitstaan krijgen geen lening (een lening per huishouden).

Ad 3. Legitimatie en documentatie inkomen (1e aanvraag)

Eén van de kredietaanbieders vraagt niet altijd naar een bewijs van inkomen; zij hanteren een ander beoordelingssysteem dat vooral gebaseerd is op de informatie van kredietregistratiebureaus.

Ad 4. Controle en beoordeling bron en hoogte van inkomsten

Sommige kredietverstrekkers geven bijvoorbeeld geen, of een lagere lening aan studenten, uitzendkrachten, ZZP-ers, of mensen met een UWV-uitkering. Ook wordt vaak aan de hand van de hoogte van het inkomen bepaald hoeveel geld een aanvrager maximaal mag lenen. Iedere flitskredietverstrekker hanteert wat dit betreft zijn eigen regels. Men stelt dan bijvoorbeeld dat iemand met een inkomen van 1.200 euro maximaal 300 euro kan lenen, of dat studenten maximaal een bedrag van 100 euro mogen lenen. Deze regels zijn doorgaans niet opgenomen in de voorwaarden. Wanneer een verstrekker van te voren duidelijk aangeeft dat geen krediet wordt verstrekt aan bepaalde doelgroepen, bijvoorbeeld uitkeringsgerechtigden, studenten en uitzendkrachten, zou dit de aantallen niet gehonoreerde aanvragen (en daarmee kosten) kunnen terugdringen. Hiermee zou een kredietverstrekker heel expliciet de doelgroep beperken. Vanuit het perspectief van bescherming van de consument zou het mogelijk wel wenselijk zijn om bepaalde groepen expliciet uit te sluiten.

Ad 5. Kredietrisicotoeets(en)

De kredietverstrekkers maken allen gebruik van EDR en/of Experian voor kredietscores. Het doorsturen van de gegevens gebeurt doorgaans automatisch. Zoals beschreven onder paragraaf 3.2.4 verschillen de EDR- of Experiantoetsen met een BKR toets. EDR en Experian geven een kredietrisicoscore op basis van NAWT-verificatie, incasso/deurwaarders zaken en faillissementen en een aantal groepsfactoren zoals postcode, huur-/woonhuis, telefoonaansluiting. Deze toetsen geven echter onvoldoende inzicht in de (over)krediteringssituatie per klant.

Ad 6. Beoordelen aanvraag

Alle bedrijven zeggen strenge criteria toe te passen met betrekking tot de selectie van te honoreren aanvragen en het te lenen geldbedrag. Dit omdat zij zelf niet gebaat zouden zijn bij klanten die niet terug betalen.

Ad 7. SMS / brief met overeenkomst

Sommige kredietverstrekkers sturen (alleen bij de eerste lening van een klant) de voorwaarden en overeenkomst per post.

Ad 8. Klant stuurt SMS voor akkoord**Ad 9. Lening wordt overgemaakt**

Bij een herhaalde aanvraag wordt het bedrag binnen 10 minuten overgemaakt. Bij de eerste aanvraag kan het wat langer duren en kan de klant het geld bijvoorbeeld binnen 24 verwachten.

Eén van de bedrijven maakt bij akkoord het leenbedrag na aftrek van behandelingskosten over (dit staat zo ook vermeld in hun voorwaarden). Een klant die bijvoorbeeld 200 euro leent tegen 38 euro behandelingskosten, wordt aan de klant een bedrag van 162 euro overgemaakt.

Ad 10. Klant betaalt leensom en behandelkosten binnen 1 maand terug

Eén van de bedrijven werkt met automatische incasso; bij de andere bedrijven maakt de klant zelf de leensom plus behandelingskosten over.

Ad 11. Eindadministratie

Betaalgedrag van klanten wordt bijgehouden in de administratie.

Ad 12 en 13. Aanmaning en vervolgens eventueel incasso

Een van de bedrijven stuurt zelf geen aanmaningen maar besteedt dit direct uit aan een incassobureau. De andere bedrijven sturen wel een eerste en tweede aanmaning, waarna bij gebrek aan resultaat de klantgegevens worden overgedragen aan een incassobureau.

3.4.2 Tijdsbesteding acceptatie en administratie flietskrediet

Gemiddeld neemt het proces ongeveer 20 minuten in beslag voor een gehonoreerde (eerste) aanvraag. Eventuele volgende aanvragen, mits binnen een bepaalde termijn (bijvoorbeeld 3 maanden) na een eerdere aanvraag kosten wat minder tijd (ongeveer 10 minuten). Omdat gemiddeld 80 a 90% van de aanvragen niet wordt gehonoreerd, worden tussen de 5 en 10 aanvragen beoordeeld om tot 1 lening te komen. Wanneer de aanvraag niet leidt tot het verstrekken van een krediet, duurt het proces ongeveer 5 minuten.

Wanneer een klant niet tijdig betaalt heeft de onderneming extra tijd en kosten aan aanmaningen. Herinneringen en aanmaningen worden meestal zowel per SMS en e-mail, als telefonisch opgevolgd.

3.5 Risico van wanbetaling

Alle kredietaanbieders werken met een risico-begrenzing op het te lenen bedrag. Wanneer nieuwe klanten de eerste keer lenen kunnen zij maximaal 100 of 200 euro lenen. Wanneer zij tijdig hebben terugbetaald kunnen zij vervolgens, voorts afhankelijk van het inkomen, iedere volgende keer een oplopend bedrag lenen.

Op basis van de ontvangen klantgegevens en coderingen van de kredietbureaus wordt gemiddeld ongeveer 85% van de aanvragen afgewezen. Alle kredietverstrekkers maken hierbij gebruik van één of twee kredietregistratiebureaus, EDR en/of Experian.

Desondanks betalen niet alle klanten hun lening plus de behandelingskosten tijdig terug. Onderstaande tabel geeft de percentages aan van leensommen die niet tijdig worden terugbetaald.

Tabel 3.5 Betaalgedrag flitskredietklanten

	Laagste	Hoogste	Gemiddeld
Niet tijdig terugbetaald: Aanmaning	15%	20%	16,5%
Incasso	5%	15%	10,3%
Niet ingelost	6%	13,5%	8,1%

Bron: interviews en verstrekte financiële gegevens, calculatie door IOO

Gemiddeld wordt iets meer dan 16% van de uitgeleende bedragen niet tijdig (binnen de gestelde termijn) terugbetaald. Na aanmaning betaalt een deel van de klanten alsnog en gaat een tiende van de uitgeleende bedragen naar het incassobureau. Op basis van gegevens over niet-terugbetaalde leensommen is te berekenen dat gemiddeld ongeveer 8% van het totaal uitgeleende bedrag niet binnen een jaar wordt ingelost. Momenteel bedragen de afschrijvingen als gevolg van niet inbare leningen gemiddeld 22% van de totale bedrijfslasten voor flitskrediet.

Ter vergelijking, een gemeentelijke kredietbank zonder winstoogmerk werkt met een risico-opslag op jaarbasis (voorziening dubieuze debiteuren) van zo'n 20% van de bedrijfslasten. Gemeentelijke kredietbanken verstrekken krediet aan specifieke doelgroepen conform de wet FIDO en Wck. De doelgroepen van gemeentelijke kredietbanken zijn:

- Personen of gezinshuishoudens met een gezamenlijk bruto inkomen tot 130% van het minimumloon; en/of
- Personen met een problematische schuld of een beschadigd kredietverleden; en/of
- Personen met een leeftijd van 65 jaar of hoger; en/of
- Personen met een tijdelijke verblijfsvergunning; en/of
- Personen die beschikken over een schriftelijke afwijzing voor een dezelfde kredietaanvraag bij een andere bank¹.

Een krediet kan worden aangevraagd door personen die meerderjarig zijn en wonen of werken in het verzorgingsgebied van de Stadsbank. Bovenstaande doelgroepen vereisen qua risico-profiel een iets hogere risico-opslag dan de doelgroep van flitskredietverstrekkers,

¹ Bron: website Stadsbank Arnhem.

gezien flitskrediet niet specifiek gericht is op personen met problematische schulden, tijdelijke verblijfsvergunningen of maximaal 130% van het minimumloon. Een deel van de personen aan wie een flitslening is verstrekt komt uiteindelijk mogelijk bij een gemeentelijke kredietbank terecht.

De kredietvergoeding van de gemeentelijke kredietbanken ligt conform de NVVK-gedragscode altijd minimaal 2% beneden de maximale kredietvergoeding van 18% effectief op jaarbasis. Gemeentelijke kredietbanken werken gemiddeld wel met een hogere beleen-som, vanaf 500 euro. Met name bij schuldsanering gaat het vaak om veel hogere bedragen. Op basis van aflossingscapaciteit wordt het maximale leenbedrag bepaald en klanten worden gestimuleerd om zo min mogelijk te lenen. Ook werken de stadsbanken standaard met langere looptijden van tenminste twaalf maanden (meestal meer), maar kan kosteloos eerder worden afgelost. Vanwege de vaste lasten kan bijvoorbeeld een gemeentelijke kredietbank als die in Apeldoorn met een relatief klein aantal uitstaande leningen, - ongeveer 500 in portefeuille -, niet budgetneutraal werken en moet worden bijgefinancierd uit algemene middelen. Grotere kredietbanken met grotere aantallen leningen in hun portefeuille kunnen daarentegen wel volledig kostendekkend werken. Vanwege de langere looptijd, gemiddeld hogere leensommen en andere doelstelling, hebben de gemeentelijke kredietbankleningen echter een heel andere kostenstructuur dan flitskrediet. Daarnaast wordt de kostenstructuur van gemeentelijke kredietbanken grotendeels bepaald door de Wet Financieel Toezicht (Wft), die eisen stelt aan de kwalitatieve en kwantitatieve bezetting¹.

3.6 Kostenopbouw van kredieten met langere looptijden

Zoals bij de methodologie in Hoofdstuk 2 is aangegeven, is flitskrediet vanwege de zeer korte looptijd en de relatief kleine bedragen qua inkomsten- en kostenopbouw moeilijk te vergelijken met andere kredietproducten. Wel kan enig inzicht worden gegeven in de verschillen in kosten en opbrengsten van kredieten met verschillende looptijden en leensommen (transactiewaarde).

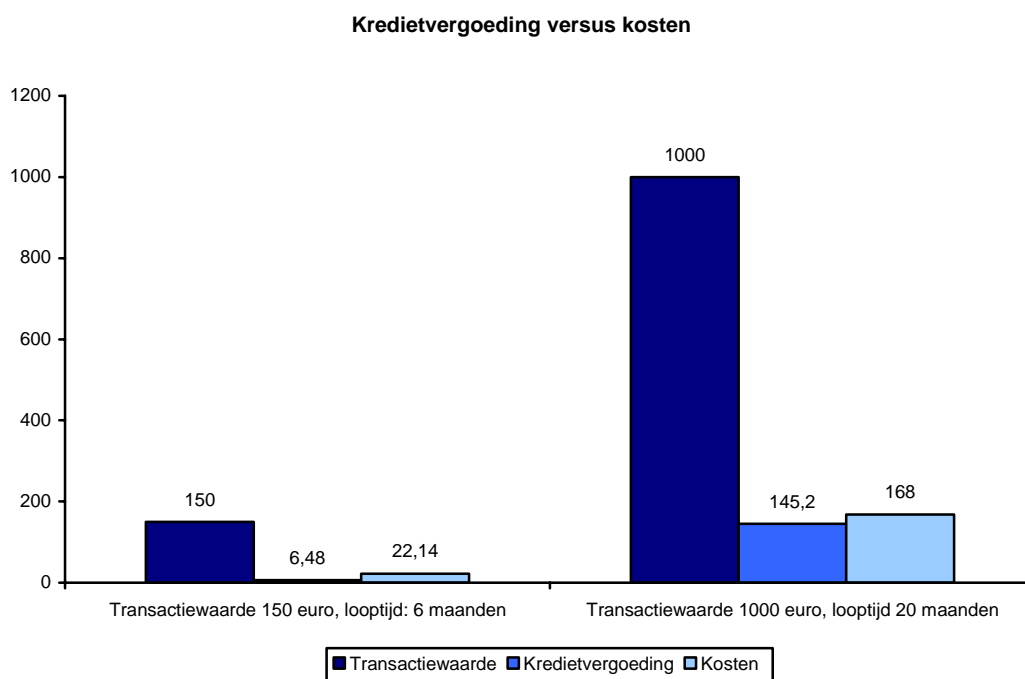
Aldus berekeningen van NTO wordt op een krediet met een leenbedrag van 150 euro en een looptijd van 6 maanden geen winst meer gemaakt bij hantering van de huidige maximale kredietvergoeding voor Consumentenkrediet van 18 procent op jaarbasis. Zo bedragen volgens de berekening van NTO de kosten van een lening van 150 euro met een looptijd van 6 maanden 22,14 euro, terwijl de maximaal toegestane kredietvergoeding voor deze lening slechts 6,48 euro bedraagt (zie onderstaande grafiek). De vergoeding dekt dan nog geen derde deel van de kosten.

Bij een hogere transactiewaarde van 1000 euro en een langere looptijd (20 maanden) kan aldus de NTO per lening nog steeds geen positief resultaat worden behaald bij de huidige maximale Consumentenkredietvergoeding. Wel kan dan een hoger percentage van de kosten worden gedekt. Volgens het voorbeeld van de NTO bedragen de kosten zo'n 168 euro en de maximaal te vragen kredietvergoeding bedraagt 145,25 euro. Tenminste 86 procent van de kosten worden volgens dit voorbeeld met de maximaal toegestane kredietvergoeding gedekt.

---

¹ Bron: Interview Stadsbank Apeldoorn.

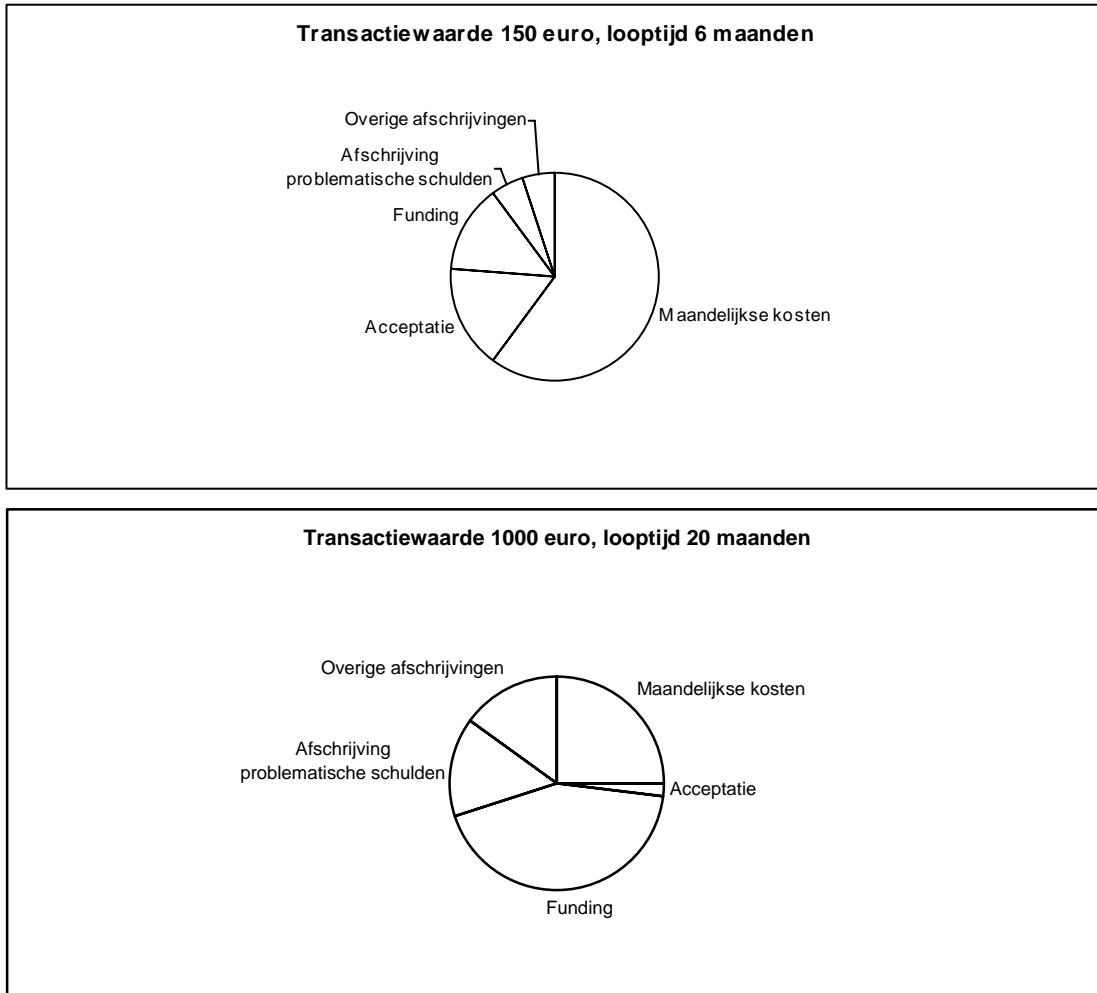
Grafiek 3.1 Illustratie kredietvergoeding versus kosten bij langere looptijden

Bron: NTO, Interne research kredietvergoeding thuiswinkels

Het verschil is gelegen in het hogere aandeel van administratieve kosten bij kleine en kortlopende kredieten, zoals het aanmaken, printen, papier, drukwerk etc, automatisering, verwerking van betalingen, callcenter en communicatie met klanten, debiteurenadministratie en overhead. Ook de acceptatiekosten zijn relatief hoog. Het betreft eenmalige kosten voor het afsluiten van een kredietovereenkomst, zoals invoeren van de klant, interne en/of externe creditscoring; BKR-toets; promotionele en marketingkosten; personeelskosten. Kosten aan funding en afschrijvingen van problematische schulden en overige afschrijvingen zijn juist verhoudingsgewijs laag bij kleine kortlopende kredieten. Het verschil in kostenopbouw is te illustreren aan de hand van onderstaande grafieken.

Grafiek 3.2 Kostenopbouw van kredieten met verschillende looptijden en kredietssommen

Bron: NTO, Interne research kredietvergoeding thuiswinkels

Gezien de looptijd en de gemiddelde hoogte van de leensom rond de 230 euro zit flitskrediet qua kostenopbouw wellicht het dichtst in de buurt van het voorbeeldkrediet met transactiewaarde van 150 euro en een looptijd van 6 maanden. In de twee bovenstaande grafieken worden echter geen exacte cijfers voor de kostenopbouw gegeven. Ook is het verschil tussen een looptijd van 6 maanden of een looptijd tot 1 maand significant. In 3.6 gaan wij daarom dieper in op de inkomsten- en kostenopbouw voor het verstrekken van flitskrediet.

3.7 Inkomsten, kosten en bedrijfsresultaten voor flitskrediet

3.7.1 Overzicht van opbrengsten uit flitskrediet

Op basis van de door de flitskredietverstrekkers geleverde gegevens kunnen de totale opbrengsten van flitskrediet in Nederland voor 2007/08 worden geraamd op afgerond 1,2 miljoen¹. Deze inkomsten bestaan voornamelijk uit ontvangen behandelingskosten, inclusief behandelingskosten die via incassopartners zijn geïnd. Onderstaande tabel toont de inkomsten uit behandelingskosten per lening en per geleende euro.

Tabel 3.6 Inkomsten uit behandelingskosten

	Laagste	Hoogste	Gemiddeld
Inkomsten uit behandelingskosten per gemiddelde lening (in euro)	22,37	46,38	37,79
Inkomsten per geleende euro (in procent)	13%	22%	18%

Bron: Financiële gegevens flitskredietverstrekkers, berekeningen door IOO

De inkomsten per geleende verstrekte lening bedragen tussen de 22 en 38 euro. Bedrijven verschillen echter in de omvang van het gemiddelde leenbedrag. Per geleende euro variëren de opbrengsten (uit behandelingskosten) tussen 13 en 22 eurocent. Gemiddeld bedragen deze opbrengsten 18% van de leensom. Bij een beginnend flitskredietverstrekker nemen de opbrengsten als percentage van de gemiddelde leensom toe naarmate het bedrijf langer (enkele maanden) operationeel is, omdat het maximale leenbedrag bij nieuwe klanten beperkt blijft tot 100 a 200 euro.

Daarnaast ontvangen twee van de bedrijven inkomsten uit door de klant betaalde SMS-jes. Over de precieze omvang van deze inkomsten in 2007/08 is in het kader van dit onderzoek geen inzicht verkregen.

3.7.2 Bedrijfskosten van flitskrediet

De totale kosten voor het verstrekken van flitskrediet in 2007/08 kunnen worden geschat op 2,3 miljoen². De verhouding tussen bedrijfskosten en -inkomsten (exclusief SMS-inkomsten) is een factor 2,0 waarbij de kosten twee maal zo hoog zijn dan de opbrengsten. Deze verhouding wordt waarschijnlijk veroorzaakt door het feit dat de bedrijfstak nog zo jong is en hoge opstartkosten kent.

¹ Deze schatting is gebaseerd op financiële gegevens over inkomsten van vier bedrijven plus informatie over het aantal leningen, gemiddeld leenbedrag en behandelingskosten voor één bedrijf. Voor één bedrijf was ten tijde van dit onderzoek geen informatie beschikbaar over de opbrengsten. Voor dit bedrijf is het industrie-gemiddelde gesubstitueerd.

² Dit bedrag is berekend op basis van gegevens over de kosten en opbrengsten van drie kredietverstrekkers. Hieruit is het verhoudingsgetal tussen kosten en opbrengsten van 2,0 berekend, dat is gebruikt om de kosten voor alle 5 verstrekkers te ramen.

Onderstaand overzicht toont bedrijfskosten per lening en per geleende euro. De variatie tussen de aanbieders is groot: van 29 procent tot 37 procent. Ter vergelijking, volgens de berekening van NTO bedragen de kosten van een krediet met een transactiewaarde van 150 euro op een looptijd van 6 maanden ongeveer 22 euro, oftewel 15 procent per geleende euro. Zoals eerder besproken is de situatie van de thuiswinkelbedrijven is echter niet vergelijkbaar met die van flitskredietverstrekkers vanwege mogelijkheden voor kruissubsidiëring, schaalvoordelen en het feit dat opstartkosten bij de kredietverlening van thuiswinkelorganisaties wellicht een veel minder grote rol spelen.

Toch lijkt er bij de flitskredietverstrekkers zeker op termijn wel ruimte te bestaan voor efficiëntieverbetering. Hierbij geldt dat de efficiëntie in de eerste maanden na opstart snel kan toenemen wanneer klanten terugkomen voor hogere leenbedragen. De administratieve kosten nemen bij een opvolgend krediet wat af, terwijl de opbrengsten (bij een hogere leensom) toenemen. Omdat de flitskredietverstrekkers in Nederland zich allen nog in de opstartfase bevinden, kan nog geen conclusie worden getrokken over hoe de gemiddelde kosten per lening en per geleende euro zich na verloop van tijd stabiliseren. De gemiddelde lening bij de bedrijven die inzicht in hun kostenopbouw hebben verschaft bedraagt op dit moment 207 euro.

Tabel 3.7 Kostenoverzicht voor verstrekken flitskrediet

	Laagste	Hoogste	Gemiddeld
Bedrijfskosten per gemiddelde lening	61,79	96,48	75,73
Bedrijfskosten per geleende euro (in procent)	29%	55%	37%

Bron: Financiële gegevens flitskredietverstrekkers en berekeningen 100

Gedetailleerd inzicht in de bedrijfskosten van flitskrediet is verkregen uit gegevens voor drie van de vijf flitskredietverstrekkers¹. Hieruit blijkt dat het salaris van het personeel of de directie bijna een derde van de bedrijfskosten in beslag neemt. De tweede grootste kostenpost is een voorziening voor leensommen die niet worden terugbetaald, welke gemiddeld een vijfde van de kosten vormt. Advertentie- en reclamekosten bedragen vervolgens 15 procent van de kosten. De overige kosten, inclusief administratie, bank- en incassokosten bedragen 9%. Hierin begrepen zijn voor één onderneming tevens de kosten aan kredietrisicotolsten.

Vervolgens zijn er een aantal kostenposten die tussen de 3 en 5% van de bedrijfskosten bedragen. Dit zijn communicatiekosten (incl. SMS shortcode), kosten voor de kredietrisicotolsten (voor twee bedrijven), automatiseringskosten en huur / eigendomslasten voor gebouwen. Bij een van de bedrijven zijn de automatiseringskosten verwerkt in de afschrijvingen. Automatiseringskosten zijn vooral in de opstartfase hoog omdat systemen voor het verwerken en doorsturen van gegevens, met een geautomatiseerde financiële administratie wordt opgezet.

¹ Kosten en opbrengsten van het kredietbemiddelingsbedrijf dat alleen zgn. 'leads' verkoopt aan de kredietverstrekker zijn hier buiten beschouwing gelaten omdat dit bedrijf zelf niet het risico van de kredietverlening heeft en dus ten aanzien van flitskrediet een afwijkende kostenopbouw heeft.

Enmalige oprichtings- of opstartkosten (geboekt in 2007/08) bedragen volgens de bedrijven tussen de 4,3 en 13,1% van de totale bedrijfskosten, gemiddeld 9 procent (niet weergegeven in de tabel⁴⁶). Per leensom van 100 euro bedragen de opstartkosten gemiddeld 3,44 euro.

Tabel 3.8 Detail gemiddelde bedrijfskosten flitskrediet

Kosten	Als % van totale be- drijfskosten	Per lening (in €)	Per euro ge- leend (in %)
Salaris personeel (evt. fictief ⁴⁷) en personeelsgerelateerde kosten	31,9	24,13	11,69
Kredietcheck (EDR, Experian)	4,0	2,99	1,45
Advertenties en reclamekosten	15,2	11,48	5,56
Kantoorbenodigdheden, drukwerk, papier	1,6	1,20	0,58
Huur / eigendomslasten gebouwen	3,4	2,61	1,26
Onderhoud	0,1	0,05	0,03
Verzekeringen	0,3	0,20	0,10
Automatiseringskosten	3,9	2,98	1,45
Communicatie (telefoon, porti), incl. SMS-shortcode kosten	4,6	3,47	1,68
Rentelasten	2,7	2,03	0,98
Afschrijvingen geboekt 2008	1,4	1,04	0,50
Niet terugbetaalde leensommen (Bad loans)	22,0	16,63	8,05
Overige kosten (incl. adm, boekhouding-, bank- en incasso-kosten)	9,1	6,93	3,35
Totaal kosten	100,0	75,73	36,67

Bron: Financiële gegevens flitskredietverstrekkers en berekeningen IOO. De gemiddelde leensom bedraagt 207 euro.

Onderstaande tabel laat zien dat er veel variatie bestaat in de gemaakte bedrijfskosten per geleende euro. Bedrijven met relatief hogere personeel- en automatiseringskosten verwachten met continuering van groei wel efficiënter te worden. Het bedrijf dat een lagere voorziening heeft voor niet terugbetaalde leensommen heeft aangegeven veel te investeren in het opvolgen van betalingen, ook na het verstrijken van de termijn.

Reclame- en advertentiekosten zijn voor alle flitskredietverstrekkers substantieel. Uit de toelichtingen bij de gegevens kan worden opgemaakt dat de bedrijven advertenties als een belangrijk onderdeel van de bedrijfsvoering zien. De kredietverstrekkers beamen dat ook na verloop van tijd advertentiekosten een belangrijke kostenpost zullen blijven om het voortbestaan en groei van de business te garanderen wanneer bijvoorbeeld nieuwe aanbieders op de markt komen.

Kosten aan huur en eigendomslasten voor gebouwen zijn bij alle bedrijven relatief laag. Wel merkten woordvoerders van twee bedrijven op dat zij een uitbreiding van het personeelsbestand grotere kantoorruimte nodig zullen hebben.

⁴⁶ Bij de deelnemende bedrijven is apart uitgevraagd welke eenmalige kosten zij hebben gehad aan de oprichting en opstart van hun bedrijf. Deze kosten zitten verwerkt onder andere kostenposten in de overzichtstabel.

⁴⁷ Waar een ondernemer als zelfstandige in de B.V. werkzaam is voor 2008 het gebruikelijk loon van €40,000 genomen zoals voorgeschreven voor de Belastingdienst.

Tabel 3.9 Variatie in bedrijfskosten per geleende euro

<i>Kostenpost</i>	Bedrijfskosten per euro geleend (in %)		
	Laagste	Hoogste	Gemiddeld
Salaris personeel (evt. fictief ⁴⁸) en personeelsgerelateerde kosten	5,72	21,74	11,69
Kredietcheck (EDR, Experian)	2,13	8,95	Bij 1 bedrijf in overige kosten
Advertenties en reclamekosten	4,25	6,89	5,56
Kantoorbenodigdheden, drukwerk, papier	0,39	2,17	0,58
Huur / eigendomslasten gebouwen	0,96	1,96	1,26
Onderhoud	0	0,06	0,03
Verzekeringen	0	0,13	0,10
Automatiseringskosten	0,26	3,09	1,45
Communicatie (telefoon, porti), incl. SMS-shortcode kosten	0,19	3,78	1,68
Rentelasten	0	1,28	0,98
Afschrijvingen geboekt 2008	0,06	2,39*	0,50
Niet terugbetaalde leensommen (Bad loans)	5,90	8,16	8,05
Overige kosten (incl. adm, boekhouding-, bank- en incassokosten)	0,76	5,72**	3,35
Totaal kosten			36,67

* Inclusief afschrijving automatiseringskosten

** Inclusief kosten van kredietrisicotoltsen

3.7.3 Bedrijfsresultaten voor flitskrediet

Onder 3.5.2 is reeds beschreven dat de opbrengsten van het flitskrediet in Nederland, na ongeveer een jaar, ongeveer de helft van de kosten dekken. Het bedrijfsresultaat voor alle flitskredietverstrekkers in Nederland tezamen kan dan geraamd worden op een verlies van 1,2 miljoen.

Onderstaande tabel toont de bedrijfsresultaten (opbrengsten na aftrek van kosten) op basis van kengetallen voor 2007/08. Het overzicht laat zien dat de Nederlandse flitskredietverstrekkers zonder uitzondering verlies maakten. Het verschil tussen de onderneming met beste resultaat en die met het minste resultaat is wel aanzienlijk.

Tabel 3.10 Overzicht bedrijfsresultaten 2007/08

	Minste	Beste	Gemiddeld
Winst per lening	-74,1	-15,4	-37,9
Winst per geleende euro (%)	-43%	-7%	-18%

Bron: Financiële gegevens flitskredietverstrekkers en berekeningen IOO

⁴⁸ Waar een ondernemer als zelfstandige in de B.V. werkzaam is voor 2008 het gebruikelijk loon van €40,000 genomen zoals voorgeschreven voor de Belastingdienst.

Uit de verkregen financiële cijfers en toelichting hierbij is op te maken dat alle bedrijven in de oprichtingsfase zitten en vanwege aanloopverliezen verliesgevend zijn. Dit zegt echter niets over het eventuele toekomstige rendement. Hierdoor vormen de cijfers geen betrouwbare basis voor het bepalen van de hoogte van de maximale kredietvergoeding.

In het volgende hoofdstuk worden daarom enkele scenario's beschreven voor het vaststellen van de hoogte van de maximale kredietvergoeding voor flitskrediet.

4 Vormgeving kredietvergoeding en scenario's

4.1 Vormgeving van de maximale vergoeding voor flitskrediet

Voor de vormgeving van de maximale kredietvergoeding voor flitskrediet zijn twee varianten denkbaar, namelijk:

- 1 Eén vast percentage ongeacht de hoogte van de leensom; of
- 2 Een variabel percentage, dat bijvoorbeeld afneemt naarmate de leensom in hoogte toeneemt of naarmate de looptijd toeneemt.

Voor beide vormvarianten geldt dat alle kosten van het verstrekken van het krediet in het percentage begrepen moeten zijn. In het onderzoek is bekeken in hoeverre deze twee varianten in de praktijk voorkomen en de redenen waarom aanbieders hun vergoedingspercentage variëren. Ook zijn de varianten voorgelegd aan organisaties die de belangen van de kredietconsumenten en de toezichthouder behartigen.

Uit de behandelingskosten zoals opgenomen in de voorwaarden van de flitskredietverstrekkers is op te maken dat bedrijven de in rekening gebrachte kosten nauwelijks variëren op basis van de leensom. Bij bedrijven die leningen met een looptijd van zowel 15 als 30 dagen verstrekken is er wel variatie naar gelang de leentermijn korter is (bij eenzelfde leensom). Een verklaring voor deze variatie vanuit de bedrijven zelf was dat het lagere absolute tarief voor een lening van 15 dagen een korting betreft omdat het bedrag dan vaker per jaar kan worden uitgeleend. Een andere verklaring was dat de tarieven waren gebaseerd op de tarieven van de concurrent. De variatie is dus niet gelegen in een kostenverschil.

Zowel de AFM als het NIBUD zijn geen voorstander van staffeling of een variabel maximaal vergoedingspercentage naar gelang de leensom toeneemt. Vanuit het perspectief van de toezichthouder is een vast percentage beter te handhaven. Ook vanuit het perspectief van de klant is één vast maximaal vergoedingspercentage, dat niet varieert met de hoogte van de leensom, het meest inzichtelijk en transparant.

Wel kan het zo zijn dat het feitelijk door de kredietverstrekker in rekening gebrachte percentage varieert naar gelang de looptijd 15, 21 of 30 dagen bedraagt, zolang het vergoedingspercentage in ieder geval maar beneden de maximaal toegestane kredietvergoeding blijft. Dit gebeurt feitelijk ook bij de effectieve maximale vergoeding voor consumentenkrediet welke is vastgesteld op jaarbasis, waarna op basis van het aantal termijnen per jaar de maximale vergoeding per termijn wordt berekend.

Voorkeur voor één vast rentepercentage, ongeacht hoogte van de leensom

In de onderstaande paragrafen berekenen wij de hoogte van het maximaal toegestane kredietvergoedingspercentage bij verschillende scenario's.

4.2 Hoogte maximaal toegestane vergoeding flitskrediet

In de volgende paragrafen berekenen wij voor verschillende scenario's de hoogte van het maximaal toegestane kredietvergoedingspercentage en de te verwachten gevolgen hiervan voor de aanbieders en consumenten van flitskrediet.

In de berekening van de kredietvergoedingen voor verschillende scenario's wordt overigens niet ingegaan op eventuele inkomsten uit SMS-verkeer, waaruit sommige kredietverstrekkers ook opbrengsten verdienen.

Bij alle scenario's is de berekende maximale vergoeding gebaseerd op alle kosten inclusief afschrijvingen, investeringen en een risico-opslag in de vorm van een provisie voor niet terugbetaalde leensommen (bad loans).

4.2.1 Scenario 1: Vergoeding op basis van break-even bij huidige gemiddelde kosten

Op basis van de huidige gemiddelde bedrijfskosten⁴⁹ zoals berekend onder 3.5.2 en het gemiddelde leenbedrag dat niet binnen een jaar is terugbetaald, is het mogelijk een maximale vergoeding voor flitskrediet te bepalen waarbij flitskredietverstrekkers break-even draaien. Uit het kostenoverzicht (tabel 3.9) blijkt dat het (gemiddelde) break-even kredietvergoedingspercentage afgerond 37 procent zou moeten bedragen om de gemiddelde totale kosten in de opstartfase te dekken. In deze totale kosten zijn echter ook éénmalige opstartkosten betrokken. Omdat deze eenmalige kosten niet jaarlijks terugkeren berekenen wij in dit scenario een maximale kredietvergoeding exclusief opstartkosten.

Voor een (gemiddelde) lening van gemiddeld 207 euro en een terugbetalingsperiode van tussen de 14 en 28 dagen (gemiddeld 24) in Nederland bedragen de af te trekken kosten op dit moment:

- Wanneer alle terugkerende bedrijfslasten worden meegenomen als behandelings- of provisiekosten, exclusief de opstartkosten en voorziening voor niet terugbetaalde leningen (om dubbeltelling te voorkomen) en inclusief advertentiekosten: $75,73 - 16,63 - 7,12 = 51,98$.
- Kredietrisico: 8,05% van de leensommen wordt niet terug betaald. Dus per 207 euro lening is $(207/(1-0,0805))-207 = (207/0,9195)-207 = 18,12$ euro nodig om aan 200 euro terugbetaald te komen.
- De benodigde kredietvergoeding voor 207 euro geleend is dan: $51,98 + 18,12 = 70,10$ euro. Dit is 33,86 procent.
- Om kostendekkend te werken zou een gemiddelde flitskredietverstrekker op basis van de huidige kosten een kredietvergoeding van afgerond 34 procent per geleende euro moeten vragen (voor een leentermijn tot 1 maand).

*Cijfers uit opstartfase
geen goede basis voor
berekening maximale ver-
goeding*

⁴⁹ Het is op zich mogelijk om eenzelfde berekening te doen over de cijfers van het bedrijf met de laagste kosten per lening om de maximale kredietvergoeding te bepalen. Er is dan een doelmatigheidsprikkel verwerkt in de maximale kredietvergoeding.

Deze vergoeding zou hoger zijn dan de 19 tot 25 procent vergoeding die flitskredietverstrekkers momenteel per lening vragen. Uit deze voorbeeldberekening blijkt dat, zelfs na een correctie voor eenmalige opstartkosten, het niet nuttig is om een redelijke vergoeding te berekenen op basis van de huidige opbrengsten- en kostenstructuur. Dit is te wijten aan de atypische situatie waarbij de bedrijven zich in de startfase bevinden en dus veel incidentele kosten worden gemaakt en de bedrijven nog beneden het haalbare efficiëntieniveau werken.

Te verwachten effect op de markt

Het volgen van dit scenario zou ertoe leiden dat, rekening houdend met waarschijnlijkheid van efficiëntie- en rendementsverbetering in de nabije toekomst, de maximale kredietvergoeding te hoog wordt vastgesteld. Dit zal in het gunstigste geval de huidige situatie in stand houden en geen enkele extra bescherming opleveren voor de kredietconsument. Het is zelfs mogelijk dat bestaande of nieuw toetredende aanbieders hun vergoedingspercentages zullen verhogen.

Scenario 2: Vergoeding op basis van break-even bij hoger rendement

Uit het kostenoverzicht onder paragraaf 3.5 is gebleken dat de flitskredietverstrekkers op dit moment een kredietvergoeding zouden moeten vragen van 37 procent om break-even te draaien in de huidige opstartfase. De kredietverstrekkers hebben echter aangegeven dat zij in de toekomst positieve bedrijfsresultaten verwachten. Bij een groter aantal leningen en hogere gemiddelde leensommen kan een groter deel van de vaste lasten gedekt worden. Daarom is een maximaal toegestane vergoeding berekend voor een te verwachten toekomstige situatie waarbij de kredietverstrekkers een hoger rendement behalen op basis van een hoger aantal leningen per jaar en een hogere beleensom.

Uitgangspunt in het scenario is dat het mogelijk is om, zonder grote extra investeringen, (ongeveer) een verdubbeling van het totale aantal leningen te realiseren ten opzichte van de huidige situatie⁵⁰. Daarnaast nemen wij aan dat een verhoging van de gemiddelde leensom met een factor 1,5 van 207 euro naar afgerond 310 euro realistisch is. Hierbij kan worden aangemerkt dat wij er hierbij vanuit gaan dat de huidige werkwijze gehandhaafd blijft waarbij aan nieuwe aanvragers leningen van maximaal 100 tot 200 euro verstrekt worden.

Op basis van de gemiddelde kostenopbouw van de flitskredietverstrekkers is te berekenen dat bij de huidige omzet ongeveer 32 procent van de kosten bestaat uit personeelskosten. De overige bedrijfskosten bestaan bij de huidige totale omzet uit ongeveer 36 procent vaste kosten (zoals eigendomslasten, advertentiekosten, onderhoud en automatiseringskosten) en 32 procent variabele kosten (zoals kosten voor krediet-checks en provisie voor niet-afbetaalde leningen).

Vervolgens is berekend hoe de kostenopbouw verandert bij de te verwachten omzetsijging. Aangenomen is dat een verdubbeling van het aantal leningen zal leiden tot een kleine extra

---

⁵⁰ Totaal aantal leningen voor de bedrijven die financiële informatie hebben verstrekt: van 14.677 leningen naar afgerond 30.000 leningen.

investering in personeelskosten, van ongeveer 10% (inhuur van extra administratief of call-centre personeel). De redenering hierachter is dat het huidige personeel bij de meeste bedrijven nog voldoende is om een aantal extra leningen te verwerken. Voor de overige variabele bedrijfskosten is aangenomen dat deze bij verdubbeling van het aantal leningen en de verhoging van de leensom stijgen met een factor 2.

Onderstaande tabel toont hoe de totale bedrijfskosten en de kosten per geleende euro wijzigen als gevolg van de omzetsijging. Het break-even vergoedingspercentage bedraagt dan 16 procent.

In deze break-even berekening is echter geen winstmarge verwerkt. Het jaarlijks winstpercentage voor kleinschalige ondernemingen in Nederland lag gemiddeld over de 3 afgelopen jaren afgerond op 9%⁵¹ van de omzet. Bij de vaststelling van de hoogte van het maximale kredietvergoedingspercentage zal rekening moeten worden gehouden met een redelijke winstmarge om de continuïteit van de sector te borgen.

Tabel 4.1 Kostenopbouw en break-even kredietvergoedingspercentage toekomstscenario

	Huidig	Scenario 2
Aantal leningen	14.677	30.000
Gem. leensom (€)	207	310
Totale leensom (€)	3.038.139	9.300.000
Bedrijfskosten (€)	1.111.540	1.618.894
<i>Kostensoort (procent per € geleend)</i>	%	%
Personeel	12	4
Vast	13	4
Variabel	12	8
Totaal	37	16

Bron: case studies kostenopbouw flitskrediet. Bewerkingen: 100.

Te verwachten effect op de bedrijven

Wanneer het maximale kredietvergoedingspercentage voor flitskrediet wordt gesteld rond de 16 procent (break-even) plus een redelijke winstmarge zal het voortbestaan van de nu bestaande bedrijven hierdoor niet in gevaar worden gebracht. Alle huidige flitskredietverstrekkers in Nederland werken momenteel op basis van een vergoedingspercentage van tussen de 19 en 25 procent van de leensom op maandbasis, waarbij zij nu in de opstartfase hun kosten niet kunnen dekken. Afhankelijk van het redelijk geachte winstpercentage veronderstelt een maximaal vergoedingspercentage van 16 procent een efficiëntieverbetering bij de bedrijven ten opzichte van de huidige situatie.

Wanneer het maximale kredietvergoedingspercentage voor flitskrediet wordt vastgesteld op 16 procent (break-even) precies moeten alle bestaande flitskredietverstrekkers hun ver-

⁵¹ Bron: EIM (2008). Kleinschalig Ondernemen 2008. p. 5; EIM (2007) Kleinschalig Ondernemen 2007. p. 5; en EIM (2006) Kleinschalig Ondernemen 2006. p. 5.

goeding naar beneden bijstellen, van 19 à 25 procent naar 16 procent. Zij zullen het risico op wanbetaling verder willen beperken. Bij een vergoeding van 16 procent zonder toevoeging van een extra winststopslagpercentage is er tevens sprake van een prikkel tot efficiëntieverbetering voor alle bedrijven. Minder efficiënte bedrijven zullen waarschijnlijk afvallen. Een mogelijk neveneffect is dat de aanbieders hun klanten die tijdig terugbetalen sterker zullen stimuleren om een hoger bedrag te lenen, om zo per lening een groter deel van de kosten te dekken.

Wanneer een extra winstmarge wordt toegevoegd tot een maximale vergoeding van bijvoorbeeld 19 procent (tevens het huidige tarief van de goedkoopste flitskredietverstrekker), moeten op één na alle aanbieders hun vergoeding naar beneden bijstellen, van 20 à 25 procent naar 19 procent. De efficiëntieprikkel is minder sterk en te verwachten is dat de bestaande bedrijven op min of meer dezelfde manier zullen blijven werken als op dit moment.

Te verwachten effect op de consument

Deze optie gebaseerd op een toekomstscenario levert bescherming op van de consument tegen een eventuele verhoging van de vergoedingen voor flitskrediet in de toekomst. Ook biedt het bescherming tegen (toetreding van) aanbieders die bereid zouden zijn meer risico's te nemen tegen een hoger vergoedingspercentage.

Een maximale vergoeding van 16 procent zonder toevoeging van een extra winststopslagpercentage biedt extra bescherming aan de consument. De lagere kredietvergoeding is makkelijker terug te betalen en bedrijven zullen hun risico verder willen beperken. Wel is te verwachten dat aanbieders klanten met een goede betaalgeschiedenis extra zullen stimuleren om hogere bedragen te lenen, maar dit kan in de huidige situatie evenzeer gebeuren.

Wanneer een extra winstmarge wordt toegevoegd tot een maximale vergoeding van bijvoorbeeld 19 procent (tevens het huidige tarief van de goedkoopste flitskredietverstrekker) blijft de bescherming van de consument min of meer beperkt tot een bescherming tegen eventuele verhoging van de kredietvergoeding in de toekomst of door nieuwe aanbieders die bereid zijn een hoger risico te aanvaarden tegen een hogere vergoeding.

Scenario 3: Maximale vergoeding berekend conform Besluit Kredietvergoeding Artikel 8

De brancheorganisaties en het NIBUD zijn voorstander van het toepassen van de maximale effectieve rentevergoeding op jaarbasis op het flitskrediet. Dit zou in hun ogen het risico voor de consument beperken, de vergelijkbaarheid en daarmee de transparantie verhogen, en eerlijke concurrentie tussen kredietinstellingen bewerkstelligen. In de huidige vorm van het Besluit Kredietvergoeding is dit echter problematisch.

Wanneer de maximale vergoeding voor consumentenkrediet van wettelijke rente (6%) + 12% zou worden toegepast op het flitskrediet, zou in theorie, de hierbij behorende ten hoogste toegestane kredietvergoeding kunnen worden berekend volgens het Besluit Kredietvergoeding.

Toepassing Besluit Kredietvergoeding op flitskrediet problematisch

Besluit Kredietvergoeding reikt hiervoor in artikel 6, 7 en 8 formules aan, welke van toepassing zijn op verschillende typen krediettransacties⁵². Deze formules zijn echter opgesteld uitgaande van een krediettransactie waarbij, anders dan bij flitskrediet, meerdere betalingstermijnen worden gehanteerd. Op zich is het mogelijk om in de formules voor het aantal betalingstermijnen (n) de waarde 1 in te vullen. Een klant betaalt per flitslening namelijk slechts 1 termijn (welke korter is dan een maand). Van de andere kant is het zo dat, omdat deze ene termijn bij flitskrediet een beperkte duur heeft, er theoretisch gezien wel meerdere termijnen in een jaar kunnen gaan.

Artikel 6 en 7 van het Besluit Kredietvergoeding zijn van toepassing op kredieten met een regelmatige afwikkeling. De formule voor berekening van de ten hoogste toegelaten kredietvergoeding onder Artikel 6 is van toepassing op krediettransacties waarbij is overeengekomen dat het kredietvergoedingspercentage per betalingstermijn gedurende de looptijd kan worden gewijzigd. Artikel 7 bevat een formule voor de ten hoogste toegelaten totale kredietvergoeding bij regelmatige afwikkeling van niet-doorlopende krediettransacties met een vaste kredietvergoeding waarbij de betalingstermijn en het termijnbedrag gedurende de looptijd gelijk blijven, of waarbij het eerste of laatste termijnbedrag afwijkt van de overige termijnbedragen voor zover deze afwijking een gevolg is van afrondingen. Vanwege de vereiste van meerdere gelijkblijvende termijnen gedurende de looptijd zijn deze formules niet bruikbaar voor de berekening van de maximaal toegestane vergoeding bij flitskrediet.

De ten hoogste toegestane kredietvergoeding voor flitskrediet kan mogelijk wel worden berekend aan de hand van artikel 8, welke van toepassing wordt geacht op "andere dan in artikel 6 en artikel 7 bedoelde" krediettransacties. In de formule van artikel 8 wordt de maximale kredietvergoeding per termijn berekend op basis van het aantal termijnen dat in een jaar past. In dat geval zou bij een effectieve rente op jaarbasis van 18%, volgens de berekening in Bijlage 1, het maximale percentage per termijn van 30 dagen - en dus in totaal voor een flitskredietlening met looptijd van 30 dagen -, uitkomen op 1,37%.

Omdat er minder termijnen van bijvoorbeeld 15 of 21 dagen in een jaar passen dan termijnen van 30 dagen, geeft de formule andere resultaten voor kortere looptijden. Bij een looptijd van 21 dagen is de maximale kredietvergoeding 0,96% en bij een looptijd van 15 dagen 0,68%.

Onderstaande tabel geeft de volgens artikel 8 berekende maximaal toegestane kredietvergoeding in procent, alsook in euro's bij looptijden van 30, 21 en 15 dagen, voor verschillende leensommen bij een effectieve rente op jaarbasis 18%.

⁵² De formule in Artikel 6 van Besluit Kredietvergoeding is niet van toepassing omdat deze alleen voor variabele kredietvergoedingen geldt. Dit is bij flitskrediet niet aan de orde, omdat sprake is van slechts één betalingstermijn met één vergoedingspercentage.

Tabel 4.2 Maximale kredietvergoeding o.b.v. Besluit Kredietvergoeding art. 8

Looptijd		Leensom						
Dagen	%	€100,00	€200,00	€300,00	€400,00	€500,00	€600,00	€750,00
30	1,37%	1,37	2,74	4,11	5,48	6,85	8,22	10,27
21	0,96%	0,96	1,91	2,87	3,83	4,78	5,74	7,18
15	0,68%	0,68	1,37	2,05	2,73	3,41	4,10	5,12

Bron: Financiële gegevens flitskredietverstrekkers en berekeningen IOO

De huidige systematiek in het Besluit Kredietvergoeding is gebaseerd op aflossing in termijnen, welke niet van toepassing is op flitskrediet. Wanneer het Besluit Kredietvergoeding van toepassing zal worden op flitskrediet dient hiervoor dan ook een aparte wetstekst te worden opgenomen.

Te verwachten effect op de markt

Het is momenteel moeilijk te zeggen of bij hanteren van een maximale vergoeding volgens deze formule van het Besluit Kredietvergoeding bij een effectief maximaal rentepercentage op jaarbasis van 18%, de flitskredietverstrekkers hun diensten nog rendabel kunnen aanbieden. Voor zover de flitskredietaanbieders zouden kunnen blijven bestaan zal de te verwachten reactie zijn dat zij alleen nog de hogere leensommen aanbieden. Per lening kan dan namelijk een hoger percentage van de vaste lasten gedekt worden. Gezien de praktijk om te beginnen met lagere leningen van 100 tot 200 euro bij de eerste aanvraag is het nog maar de vraag of de flitskredietverstrekkers binnen de maximaal toegestane vergoedingen berekend in dit scenario bereid zullen zijn een dergelijk risico te nemen. De bescherming van de consument door het hanteren van een maximaal kredietvergoedingspercentage van 18% op jaarbasis volgens Besluit Kredietvergoeding zal waarschijnlijk het einde van de aanbodkant betekenen.

5 Conclusies

De centrale doelstelling van dit onderzoek is het vaststellen van een maximum vergoedingspercentage voor flitskrediet, dat enerzijds recht doet aan de door de aanbieders te maken kosten en opslagen en anderzijds tegengaat dat aan de consument onredelijk hoge kosten in rekening worden gebracht.

5.1 Flitskrediet internationaal

Opkomst internationaal

Met name in the V.S. zijn leningen met een looptijd tot een maand reeds langer een veelgebruikt type krediet (*Payday loans, fast cash loans*), dat zich met de komst van internet en mobiele telefoons zich in razendsnel tempo verder verspreidt. Flitskrediet via internet en SMS is ongeveer sinds 2006 in een aantal (Oost-)Europese en Scandinavische landen in opkomst, zoals Finland, Zweden, Letland, Estland, Litouwen, Tsjechië, Slowakije, en Polen. Ook in de U.K. ontwikkelt het aanbod zich snel. De groei in flitskrediet varieert tussen verschillende landen.

Overeenkomsten en verschillen met Nederland

Vooraf de snelle beoordeling van de kredietaanvraag maakt deze vorm van lenen aantrekkelijk voor de consument. In landen zoals Finland was Flitskrediet in eerste instantie een alternatief voor roodstaan en reguliere leningen, die daar destijds moeilijker te regelen waren. Een verschil tussen de payday loans aangeboden in de V.S. en het Nederlandse flitskrediet is dat de flitskredieten in Nederland niet verlengd kunnen worden, en in de V.S. wel.

Daarnaast adverteren vooral op de V.S. en U.K. websites met het feit dat geen "*credit check*" (kredietregistratietoets) vereist is en dat je zelfs met een "*bad credit score*" (aantekening) een *fast cash* lening kan krijgen. In Nederland vindt bij flitskredietaanvragen geen toetsing bij het Bureau Kredietregistratie (BKR) in Tiel plaats, maar worden wel gegevens opgevraagd bij EDR en Experian voor de beoordeling van het kredietrisico van aanvragen.

De gevraagde vergoedingspercentages voor flitskrediet in verschillende landen zijn vergelijkbaar, tussen de 15 en 35 procent van de leensom (gemiddeld 25 procent). In Estland, Zweden, Finland en Nederland zijn consumentenorganisaties sterk voorstanders van presentatie van de kredietvergoeding als een effectief rentepercentage op jaarbasis. In de meeste landen (en ook in Nederland) beargumenteren flitskredietverstrekkers dat flitskrediet geen structureel financieel product is en daarom moet worden uitgesloten van de maximale kredietvergoedingen voor andere financiële producten. Omdat de looptijd slechts 1 maand bedraagt zou ook het effectief jaarlijks rentepercentage niet van toepassing zijn.

Gevolgen en regulering internationaal

In de V.S. zijn flitskredieten verantwoordelijk voor 11% van de problematische schulden en in Finland voor zo'n 20%. In Estland komt ongeveer 10% van de afnemers van sms-leningen in financiële problemen.

Ter bescherming van de consument kiezen de meeste landen er voor om flitskredieten te reguleren in plaats van te verbieden. De meest genoemde vormen van regulering zijn:

- Instellen van een maximale kredietvergoeding;
- Verplicht weergeven van kredietvergoeding als effectieve rente op jaarbasis;
- Verbeteren van pre-contractuele informatie;
- Adverteren beperken;
- Eénmalige face-to-face identificatie bij eerste lening;
- Verplichte kredietwaardigheidsstoets, ook voor bedragen tot 200 euro;
- Voldoen aan richtlijnen voor Verkoop op Afstand;
- Kosteloze informatieverstrekking;
- Recht van terugtrekking;
- De boeterente mag niet hoger zijn dan de wettelijk toegestane boeterente;
- Het aanmerken van de kredietvergoeding als kosten in plaats van rente, zodat de aanbieder van sms-leningen als boeterente maximaal 11% op jaarbasis kan verlangen;
- Er moet rekening gehouden worden met consumenten die onder financieel toezicht staan (Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen);
- Openingstijden beperken van 7:00 uur tot 23:00 uur.

5.2 Flitskrediet in Nederland

Vraag en aanbod

Sinds 2007 bestaat flitskrediet (met een looptijd van minder dan één maand) ook in Nederland. Er zijn momenteel zes Nederlandse aanbieders van flitskrediet bekend via websites, waarvan vijf flitskrediet verstrekken. De bedrijven zijn ingeschreven bij de Kamer van koophandel en variëren in omvang van 2 tot 5 FTE. Ze hoeven zich niet bij de AFM te registreren, vallen niet onder de WFT en kunnen zich niet aansluiten bij het BKR.

De aanbieders vragen tussen de 19 en 25 procent van de leensom aan behandelingskosten. Er is veel verschil in de in rekening gebrachte kosten aan SMS-jes en bij betalingsverzuim en niet alle voorwaarden zijn even transparant.

In Nederland worden op basis in totaal naar schatting rond de 25.000 flitskredieten verstrekt. De meest voorkomende leensommen liggen tussen de 100 (vnl. eerste aanvragen) en 500 euro. De aanvragers zijn tussen de 25 en 40 jaar oud, hebben veelal een gezin en een baan met vast- of jaarcontract. De reden dat mensen komen lenen is dat ze aan het eind van de maand net iets te kort komen, voor een verkeersboete of iets extra's.

Tussen de 80 en 90 procent van de aanvragen wordt afgewezen. Tegen het eind van de maand betaalt 75 tot 80 procent van de klanten hun lening terug. 25 tot 85 procent van deze klanten komt jaarlijks nog twee of drie maal terug voor een nieuwe (hogere) lening.

Gezien de hoge kosten van flitskrediet vergeleken met alternatieven zoals roodstaan en reguliere leningen kan verondersteld worden dat Nederlanders die gebruik maken van flitskrediet hun credit cards of faciliteit om rood te staan hebben uitgeput. Flitskrediet kan ook gebruikt worden door mensen die niet in aanmerking komen voor een reguliere lening, bijvoorbeeld omdat ze een BKR-notering hebben of omdat zij reeds tot hun verantwoord kredietmaximum hebben geleend.

De markt is in Nederland relatief klein en er is op dit moment sprake van groei, zij het langzaam. Dit kan veranderen wanneer het product meer bekendheid krijgt. De toekomst is vooral afhankelijk van de manier waarop de markt gereguleerd zal worden.

Gevolgen en regulering van flitskrediet

Hoewel niet waarschijnlijk is dat mensen in de problemen komen door alleen een flitskrediet, kan het overkrediteringsproblemen verergeren. Ook is aannemelijk dat de gebruikers al tegen een schuldprobleem aanzitten en flitskrediet als laatste optie gebruiken. Verstrekkers van flitskrediet vallen namelijk niet onder de WFT en hoeven niet te voldoen aan de zorgplicht die wel voor banken geldt. Daarnaast geven de gebruikte krediettoetsen mogelijk onvoldoende inzicht in de actuele schuldsituatie en de aflossingscapaciteit van de kredietaanvrager.

Het hogere risico op wanbetaling kunnen flitskredietverstrekkers compenseren door een hoger kredietvergoedingspercentage, omdat kredieten met een looptijd tot een maand nu niet onder de Wet op het Consumentenkrediet en het daarbij behorende Besluit Kredietvergoeding (maximaal 18% effectief op jaarbasis) vallen.

Behalve het risico voor de consument is aldus de brancheorganisaties sprake van oneerlijke concurrentie, omdat leden van de VFN, VNB, NTO en NVVK wel gebonden zijn aan het maximum vergoedingspercentage en presenteren van effectieve rente op jaarbasis. Ook werken zij volgens een gedragscode waarin een maximum leenbedrag is opgenomen op basis van inkomen en gezinssituatie. Het aanbieden van kredieten met een looptijd tot een maand zou niet rendabel zijn voor bedrijven die zich wel aan de reguleringen en het maximum kredietpercentage houden.

Flitskredietverstrekkers zijn voorstanders van zelf-regulering door middel van een gedragscode en stellen een aantal onderwerpen voor regulering voor, zoals registratie bij de AFM, transparante informatievoorziening, dragen van de AFM-banner "Geld lenen kost geld", verplicht erkend diploma Consumentkrediet voor medewerkers, een verbod op het versturen van dure door de klant betaalde SMS-jes, een maximale kredietsom per klant en een verplichtte kredietwaardigheidstoets. De hoogte van de kredietvergoeding laten zij liever aan de marktwerking over.

Kredietverleningsproces en –risico

Het kredietverleningsproces bestaat uit 10 stappen, namelijk:

- 1 Onvangst van aanvraag
- 2 Controle en registratie van gegevens
- 3 Legitimatie en documentatie van inkomen
- 4 Controle en beoordeling van bron en hoogte van inkomsten
- 5 Kredietrisicotoets (EDR/Experian)
- 6 Beoordelen aanvraag en hoogte leensom
- 7 SMS of brief met overeenkomst
- 8 Klant stuurt SMS voor akkoord
- 9 Lening overmaken
- 10 Klant betaalt leensom en behandelkosten terug
- 11 Eindadministratie
- 12 Of, bij betalingsverzuim: aanmaning en eventueel incasso

Gemiddeld duurt het proces ongeveer 20 minuten per gehonoreerde nieuwe aanvraag, en voor vervolgaanvragen ongeveer 10 minuten. Per gehonoreerde aanvraag worden 5 a 10 aanvragen afgewezen. Een afwijzing neemt zo'n 5 minuten in beslag.

Gemiddeld wordt iets meer dan 16 procent van de uitgeleende bedragen niet tijdig (binnen de termijn van 15-30 dagen) terugbetaald. Ongeveer 8 procent van het totaal uitgeleende bedrag wordt zelfs binnen een jaar niet terugbetaald (bad loans). Dit is lager dan de risico-opslag die bijvoorbeeld een gemeentelijke kredietbank hanteert, maar deze heeft dan ook als specifieke doelgroep mensen met problematische schulden, tijdelijke verblijfsvergunningen en een inkomen van maximaal 130% van het minimumloon.

5.3 Kostenstructuur van flitskrediet

Alle Nederlandse flitskredietverstrekkers bevinden zich momenteel in de opstartfase, waardoor de kostenstructuur a-typisch is. De kostenstructuur van deze bedrijven laat zich moeilijk vergelijken met die van andere financiële bedrijven als gevolg van de zeer korte looptijd en de relatief kleine leensommen.

Opbrengsten

De inkomsten per geleende euro bedragen momenteel gemiddeld 18 procent. Het bedrijf met de hoogste inkomsten haalt 22 procent, dat met de laagste inkomsten 13 procent per geleende euro. In rekening gebrachte SMS-kosten zijn hierbij niet meegerekend omdat hierin geen inzicht is verkregen.

Bedrijfskosten

De totale bedrijfskosten van flitskredietverstrekkers bedragen gemiddeld 37 procent van de leensom. De aanbieder met de hoogste kosten heeft bedrijfslasten van 55 procent en dat met de laagste lasten, 29 procent.

De kosten bestaan voor 32 procent uit personeelskosten, voor 22 procent uit provisie voor niet terugbetaalde leningen en 15 procent advertentiekosten. Per geleende euro bedragen de personeelskosten 12 procent (van de leensom), provisie voor niet terugbetaalde leningen is 8 procent van de leensom en advertenties 5,5 procent van de leensom.

Bij een hogere leensom nemen de absolute opbrengsten toe, terwijl de absolute kosten per lening min of meer gelijk blijven. Een hogere gemiddelde leensom dekt daarom een groter deel van de lasten.

Tabel 5.1 Kostenstructuur van flitskrediet

Kosten	Als % van totale bedrijfskosten	Per euro geleend (in %)
Salaris personeel (evt. fictief ¹) en personeelsgerelateerde kosten	31,9	11,69
Kredietcheck (EDR, Experian)	4,0	1,45
Advertenties en reclamekosten	15,2	5,56
Kantoorbenodigdheden, drukwerk, papier	1,6	0,58
Huur / eigendomslasten gebouwen	3,4	1,26
Onderhoud	0,1	0,03
Verzekeringen	0,3	0,10
Automatiseringskosten	3,9	1,45
Communicatie (telefoon, porti), incl. SMS-shortcode kosten	4,6	1,68
Rentelasten	2,7	0,98
Afschrijvingen geboekt 2008	1,4	0,50
Niet terugbetaalde leensommen (Bad loans)	22,0	8,05
Overige kosten (incl. adm, boekhoud-, bank- en incasso-kosten)	9,1	3,35
Totaal kosten	100,0	36,67

Bedrijfsresultaten

Alle bedrijven in de case studie analyse realiseerden een verlies (in hun eerste jaar na oprichting). Gemiddeld dekten zij slechts de helft van hun kosten. Het verlies per geleende euro varieert van 43 procent tot 7 procent.

Omdat alle bedrijven in de oprichtingsfase zitten, maken zij aanzienlijke aanloopverliezen. Dit zegt echter niets over het eventuele toekomstige rendement. Hierdoor vormen bovenstaande cijfers geen betrouwbare basis voor het bepalen van de hoogte van de maximale kredietvergoeding voor flitskrediet.

5.4 Vormgeving van de maximale kredietvergoeding

In de praktijk wordt maar door één bedrijf een korting in de vorm van een lager vergoedingspercentage gehanteerd bij een kortere looptijd. Vanuit het toezichts- en consumentenperspectief én vanuit de praktijk van de aanbieders, heeft een vast vergoedingspercentage (ongeacht de hoogte van de leensom) de voorkeur boven een variabel vergoedingspercentage dat bijvoorbeeld afneemt naarmate de leensom oploopt. Een enkel percentage voor de maximale vergoeding wordt als meest transparant geacht; tot dit maximumpercentage kunnen aanbieders hun vergoeding naar eigen inzicht variëren.

¹ Waar een ondernemer als zelfstandige in de B.V. werkzaam is voor 2008 het gebruikelijk loon van €40,000 genomen zoals voorgeschreven voor de Belastingdienst.

5.5 Scenario's maximaal toegestane kredietvergoeding

Overzicht

Bij de break-even scenario's is de berekende maximale vergoeding gebaseerd op alle kosten inclusief afschrijvingen, investeringen en een risico-opslag in de vorm van een provisie voor niet terugbetaalde leensommen (bad loans). Afgezien van deze posten is geen additioneel winstpercentage verwerkt in de maximale kredietvergoeding.

Onderstaande tabel toont een samenvattend overzicht van de hoogte van de kredietvergoeding in elk van de drie scenario's. Het weergegeven percentage betreft een kredietvergoedingspercentage op basis van een looptijd van maximaal een maand en is hier niet omgerekend naar een effectief rentepercentage op jaarbasis.

Tabel 5.2 Scenario's maximale vergoeding flitskrediet

Scenario	Max. kredietvergoeding
1. Break-even o.b.v. huidige gemiddelde kosten (excl. opstartkosten)	34%
2. Break-even o.b.v. hoger rendement (toekomst)	16%
3. Conform Besluit Kredietvergoeding en de Wet op het Consumentenkrediet	1,4%

Scenario 1: Break-even o.b.v. huidige gemiddelde kosten (excl. opstartkosten)

Bij scenario 1 zijn de eenmalige opstartkosten voor zover expliciet als zodanig aangemerkt, buiten beschouwing gelaten. Hierbij kan worden opgemerkt dat inclusief opstartkosten, het gemiddelde break-even kredietvergoedingspercentage op basis van de huidige gemiddelde kosten 37 procent zou bedragen.

Samenvattend kan gesteld worden dat de maximale kredietvergoeding van 34 procent zoals berekend in scenario 1 hoger ligt dan de vergoeding die de flitskredietverstrekkers momenteel vragen, namelijk tussen 19 en 25 procent. Scenario 1 biedt daarom geen bescherming aan de consument en geen prikkel tot efficiëntieverbetering voor de gemiddelde aanbieder.

Scenario 2: Break-even o.b.v. hoger rendement (in de toekomst)

Het maximale vergoedingspercentage van 16 procent in scenario 2 is berekend op basis van een aangenomen verdubbeling van het aantal leningen en een verhoogd gemiddeld leenbedrag van 207 euro naar 310 euro per lening in de toekomst.

Een maximale vergoeding van 16 procent zonder toevoeging van een extra winstopslagpercentage biedt extra bescherming aan de consument. Alle bestaande flitskredietverstrekkers moeten hun vergoeding dan naar beneden bijstellen, van 19 à 25 procent naar 16 procent, en zullen het risico op wanbetaling verder zullen willen beperken. Bij een vergoeding van 16 procent zonder toevoeging van een extra winstopslagpercentage houdt deze optie tevens een prikkel tot efficiëntieverbetering in voor alle bedrijven. Een mogelijk neveneffect is dat de aanbieders hun klanten die tijdig terugbetalen sterker zullen stimuleren om een hoger bedrag te lenen, om zo per lening een groter deel van de kosten te dekken.

Wanneer een extra winstmarge wordt toegevoegd tot een maximale vergoeding van bijvoorbeeld 19 procent (tevens het huidige tarief van de goedkoopste flitskredietverstrekker) blijft de bescherming van de consument min of meer beperkt tot een bescherming tegen eventuele verhoging van de kredietvergoeding in de toekomst of door nieuwe aanbieders die bereid zijn een hoger risico te aanvaarden tegen een hogere vergoeding. Op één na alle

aanbieders zullen hun vergoeding dan naar beneden moeten bijstellen, van 20 à 25 procent naar 19 procent.

Scenario 3: Conform Besluit Kredietvergoeding en Wck

Een maximaal kredietvergoedingspercentage van 1,4 procent (bij een looptijd van 30 dagen) berekend op basis van Besluit Kredietvergoeding in scenario 3 lijkt in eerste instantie de consument te beschermen. Een eventueel neveneffect is dat flitskredietaanbieders zo veel mogelijk zullen aansturen op hogere leensommen zodat per lening een groter deel van de kosten gedekt kan worden. Waarschijnlijk leidt deze optie tot een discontinuering van het aanbod van flitskrediet zoals dit momenteel plaatsvindt.

Kanttekeningen

Bovenstaande scenario's leveren uiteenlopende maximale vergoedingspercentages op. Een maximale kredietvergoeding op basis van het Besluit Kredietvergoeding (scenario 3) zal naar verwachting neerkomen op het beëindigen van het aanbod van flitskrediet zoals dit momenteel plaatsvindt. Een maximale kredietvergoeding op basis van de huidige kosten van de bedrijven die zich alle in de oprichtingsfase bevinden, ligt hoger dan het percentage dat de flitskredietverstrekkers momenteel zelf vragen en biedt geen bescherming aan de consument. Tussen deze twee extremen in ligt scenario 2, waarbij continuering van het aanbod van flitskrediet mogelijk blijft maar met aanvullende bescherming van de consument, afhankelijk van de hoogte van een eventueel extra winstopslagpercentage.

Op basis van de uitkomsten van de scenario's kan verder gevarieerd worden, door de hoogte van de maximaal toegestane kredietvergoeding te verhogen met een bepaald winstopslagpercentage, of juist te verlagen om bijvoorbeeld de risico-opslag te beperken ten opzichte van de huidige situatie. Gezien de ontwikkelingsfase waarin deze sector verkeert (alle bedrijven maken nog verlies) is het momenteel niet mogelijk om op basis van de financiële bedrijfsinformatie een redelijk winstpercentage voor flitskrediet vast te stellen.

Omdat de flitskredietmarkt in Nederland nog in de opstartfase zit is aan te bevelen om na verloop van enkele jaren, wanneer de markt wat verder is ontwikkeld, een vervolgonderzoek naar de opbrengsten- en kosten van flitskrediet te herhalen. De ontwikkeling van de scenario's in dit onderzoek zijn namelijk uitwerkingen van de a-typische kostensituatie van bedrijven die in het eerste jaar van onderneming zitten. De kostenstructuur van de flitskredietaanbieders kan bij verdere ontwikkeling van de markt echter op verschillende punten sterk veranderen, zodat de huidige kostenstructuur en de hiervan afgeleide maximaal toegestane kredietvergoeding niet meer relevant is. Bijvoorbeeld, de meeste aanbieders van flitskrediet zijn momenteel gevestigd in relatief kleine kantoor- of industrieruimtes, zodat bij uitbreiding van het personeel met één of meer extra personen verhuizing naar een grotere ruimte noodzakelijk is. De scenario's ontwikkeld in dit rapport beperken zich daarom noodgedwongen tot de nabije toekomst.

Geen van de scenario's gaat in op eventuele inkomsten uit SMS-verkeer omdat deze niet voldoende inzichtelijk konden worden gemaakt. Verstrekkers die deze inkomsten hebben, hebben de mogelijkheid om een eventueel verlies aan inkomsten enigszins te compenseren met extra SMS-inkomsten door bijvoorbeeld meer SMS-jes te versturen aan de personen in hun klantenbestand. Overigens hebben op dit moment niet alle flitskredietverstrekkers inkomsten uit SMS-berichten die zij aan klanten versturen.

Bijlage 1 Berekening max. kredietvergoeding cf. BK Art.8

Berekening maximale kredietvergoeding flitskrediet conform Besluit Kredietvergoeding, Artikel 8 (Andere kredietvergoedingen)	
Formule $KV_t = R_t \cdot im_t$ Waarbij: $im_t = (1+i)^{(1/m)} - 1$	Uitwerking Voor Uitstaand saldo (R_1)= €100 en looptijd 30 dagen $KV_1 = 100 \cdot 0,0137 = 1,37$ (ofwel 1,37%) Voor Uitstaand saldo (R_1)= €200 $KV_1 = 200 \cdot 0,0137 = 2,74$ (ofwel 1,37%) Waarbij: $Im_1 = ((1+0,18)^{(30/365)}) - 1 = 0,013697$ [bij looptijd van 30 dagen]
	Bij looptijd 15 dagen: $im = (1,18)^{(15/365)} - 1 = 0,006825$
	Bij looptijd 21 dagen: $im = (1,18)^{(21/365)} - 1 = 0,009568$
In deze formules is: KV _t : de ten hoogste toegelaten kredietvergoeding over de betalingstermijn met volgnummer t; R _t : het uitstaand saldo aan het begin van de betalingstermijn met volgnummer t dan wel, indien het uitstaand saldo als gevolg van achterstallige betalingen hoger is dan de kredietlimiet: de kredietlimiet; im _t : het honderdste deel van het ten hoogste toegelaten kredietvergoedingspercentage per betalingstermijn; i: het honderdste deel van het ingevolge afdeling 1 ten hoogste toegelaten effectieve kredietvergoedingspercentage op jaarbasis (18/100 = 0,18); m _t : een periode die gelijk is aan een jaar, uitgedrukt in eenheden van een betalingstermijn met volgnummer t.	

Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven (IOO bv)
Bredewater 26
Postbus 602
2700 MG Zoetermeer
tel: 079 322 22 24
fax: 079 322 22 14
e-mail: info@ioo.nl
www.ioo.nl

Research voor Beleid
Bredewater 26
Postbus 602
2700 MG Zoetermeer
tel: 079 3 222 222
fax: 079 3 222 212
e-mail: info@research.nl
www.research.nl